

မှူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာအား ငြိမ်းချမ်းမှု ရှာဖွေရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေး ရှုထောင့်မှ သုံးသပ်ခြင်း

၂၀၂၀ ခုနှစ် သြဂုတ်လ
ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ

သုတေသနစာတမ်း

မှူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာအား ငြိမ်းချမ်းမှု ရှာဖွေရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေး ရှုထောင့်မှ သုံးသပ်ခြင်း

ဤသုတေသနစာတမ်းအား မြန်မာနိုင်ငံ၊ ကချင်ပြည်နယ် မိုင်ဂျာယာန်မြို့တွင်တည်ရှိသော ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီကပြုစုထား၍ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေပါသည်။

အသေးစိတ် ဆက်လက်လေ့လာသိရှိလိုပါက

ဆက်သွယ်ရန်

ဦးအောင်ထူး

ကျောင်းအုပ်၊ ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ၊

legalaidnetwork@gmail.com

www.legalaidnetwork.org

အလှူရှင်

Burma Relief Centre (BRC)

Illustrator / Designer

Ying Tzarm

မူပိုင်

ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ

သုတေသနစာတမ်း

မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာအား

ငြိမ်းချမ်းမှု ရှာဖွေရေးဖြစ်စဉ်နှင့်
ဥပဒေစိုးမိုးရေး ရှုထောင့်မှ သုံးသပ်ခြင်း

၂၀၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်နေ့

ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ

မာတိကာ

နိဒါန်း	၁
အပိုင်း ၁။ ဥပဒေနှင့် ဥပဒေအရ အတင်းအကျပ် အတည်ပြုခြင်း နောက်ခံမခံနိုင်	၃
အပိုင်း ၂။ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေများအပေါ် သုံးသပ်ချက်	၉
အပိုင်း ၃။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းစစ် နောက်ခံနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာဆက်စပ်မှု	၁၅
အပိုင်း ၄။ ဝ ပြည်လွှဲစဉ်းညှိမှုတရားရုံး၏ မူးယစ် ဆေးဝါးပြဿနာနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်	၂၅
ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတို့ဟူသည် အဘယ်နည်း။	၂၉
ဓာတ်ဆေးဝါးနှင့် ဝသပ ဆက်စပ်မှု	၃၂
နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုအပေါ် ဝသပ ၏ တောင်းဆိုချက်များ	၃၅
နိဂုံးချုပ်	၃၉
ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအကျဉ်းချုပ်အကြောင်း မိတ်ဆက်ခြင်း	၄၇

▲ Myanmar Yaba pills routed Bangladesh through Indian border point
Source: Narinjara/BNI

နိဒါန်း

ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ကာကွယ်ရန်အတွက် ကန့်သတ်ချက်များ ချထားခြင်းကြောင့် စောင့်ကြည့်မှုများ လျော့ရဲလာသည်နှင့်အမျှ တကမ္ဘာလုံးတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးများ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းများ ပြန်လည်တိုးများလာနိုင်ခြေရှိသည်။^{၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ မေလက ရှမ်းပြည်နယ်တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်စပ်ပစ္စည်း အမြောက်အများ ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပြီး အရှေ့တောင်အာရှ သမိုင်းတွင် အကြီးမားဆုံးအဖြစ် မှတ်တမ်းဝင်ခဲ့သည်။^၁ ယင်းမှာ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုကို မြင့်တက်စေခဲ့သည်။ မက်တာဖက်တမင်း (Methamphetamines) ထုတ်လုပ်မှုသည် ဈေးကွက်ထဲတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ရှယ်ယာအမြောက်အများရရှိ နေပြီး ယင်းသည် ဘိန်းမှ ထုတ်လုပ်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ ဓာတုပစ္စည်းများဖြင့် ပြောင်းရွှေ့နိုင်သည့် ဓာတ်ခွဲခန်းများတွင် ထုတ်လုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။^၂ ဖန်တန်းလ် (Fentanyl) သည် ဘိန်းဖြူထက် အဆပေါင်း (၅၀) ပိုမိုအန္တရာယ်ရှိ ပြီး မော်ဖင်းထက် အဆ (၁၀၀) ပို၍ ပြင်းထန်သည့် မူးယစ်ဆေးတစ်မျိုးဖြစ်သည်။^၃ ယင်းပမာဏသည် မူးယစ်ဆေးစွဲမှု ပြဿနာကို ပို၍ပင် ဆိုးလာစေသည်။ NLD အစိုးရအနေဖြင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် ပြန်လည်ပြင်ဆင်လိုက်သည့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေး မူဝါဒနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေများအတိုင်းသာ အကောင်အထည်ဖော်နေမည်ဆိုပါက လက်ရှိမူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို မည်သို့မျှ ဖြေရှင်းနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို ကမ္ဘာ့လူသားထု တရပ်လုံး၏ ဘေးအန္တရာယ်အဖြစ် ဝိုင်းဝန်းသတ်မှတ်လျက် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအစိုးရများအားလုံးသည် နည်းလမ်းပေါင်းစုံ၊ ရှုထောင့်ပေါင်းစုံမှ တားဆီးတိုက်ဖျက် နှိမ်နင်းမှုပြုလုပ်ရန်ရှိသည်။}

သို့သော်လည်း မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲသူဦးရေမှာ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း သန်းပေါင်းများစွာ တိုးများလာသည်ကိုသာ မြင်တွေ့နေရသည်။ ဤအခြေအနေသည် (စစ်ခေါင်းဆောင်များက ထိပ်ပိုင်းနေရာ ရယူထားသည့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအပါအဝင်) သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံအစိုးရများက ကုလသမဂ္ဂ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ညီလာခံ၌ သဘောတူခဲ့ကြသည့်^၄ မူးယစ်ကင်းစင်သော ကမ္ဘာသို့ ဦးတည်နိုင်ရေးအတွက် မူဝါဒ၊ ဥပဒေများ ချမှတ်လျက် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နေသော်လည်း ထိရောက်သည့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှု မဟုတ်သည်ကို ညွှန်ပြလျက်ရှိနေသည်။

၁၉၆၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂသည် နိုင်ငံတကာမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး သဘောတူစာချုပ် သုံးခုကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ ထိုသဘောတူစာချုပ်များအရ နိုင်ငံတကာမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး စနစ်နှင့် တရားမဝင်မူးယစ်ဆေးဝါး အသုံးပြုမှု၊ ဖြန့်ဖြူးတို့အား ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်အရေးယူနိုင်ရန် ယန္တရားများကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ရန် ဖြစ်သည်။^၅ ဤသဘောတူစာချုပ်များသည် သိပ္ပံနှင့်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်များမှလွဲ၍ တားမြစ်ဆေးဝါးများကို အသုံးပြုခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ တင်သွင်းခြင်းနှင့် တင်ပို့ခြင်းတို့ကို တားမြစ်ထားသည်။

- 1 "Myanmar Police Seize Largest Haul of Synthetic Drugs" BBC (19 May 2020) <<https://www.bbc.com/news/world-asia-52712014>> accessed 9 July 2020.
- 2 Rodion Ebbighausen, "Is Southeast Asia's Drug Trade Too Big to Control?" Deutsche Welle (19 May 2020) <<https://www.dw.com/en/is-southeast-asias-drug-trade-too-big-to-control/a-53500062>> accessed 6 July 2020.
- 3 Ibid.
- 4 The Final Act of the United Nations Conference was the 1961 Convention; Single Convention on Narcotic Drugs (adopted 30 March 1961, entered into force 13 December 1964) 520 UNTS 151; Protocol amending the Single Convention on Narcotic Drugs, 1961 (adopted 25 March 1972, entered into force 8 August 1975) 976 UNTS 3. Available at https://www.unodc.org/pdf/convention_1961_en.pdf accessed 30 June 2020.
- 5 Ibid; Convention on Psychotropic Substances (adopted 21 February 1971, entered into force 16 August 1976) 1019 UNTS 175; United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances (adopted 20 December 1988, entered into force 11 November 1990) 1582 UNTS 95; see also UNODC, 'Legal Framework for Drug Trafficking' <<https://www.unodc.org/unodc/en/drug-trafficking/legal-framework.html>> accessed 30 June 2020.

၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတကာ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး အစီအစဉ်ကို စတင်ခဲ့ပြီး ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာဌာနကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ဒေသအလိုက် ကိုယ်စားလှယ်များ ထားရှိ လျက် ဒေသတွင်းရှိ နိုင်ငံအသီးသီးတွင် ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာဌာန (UNODC) ရုံးများကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။^၆ ဒေသတွင်းဖြစ်ပေါ်နေသည့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ရာဇဝတ်မှုခင်းများကို နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံခြားကျော်ရာဇဝတ်မှု (International Transnational Crime) အဖြစ်သတ်မှတ်ကာ နိုင်ငံအစိုးရများနှင့် ပူးပေါင်း၍ တားဆီးနှိမ်နင်းရေးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်စပ် ဖြစ်ပွားသည့် တရားမဝင်သစ်ကုန်ကူးမှု၊ လူကုန်ကူးမှု၊ အကတ်လိုက်စားမှုနှင့် ငွေကြေးခဝါချမှုစသည့် နိုင်ငံခြား ကျော်ရာဇဝတ်မှုများအား တားဆီးကာကွယ်သည့် လုပ်ငန်းကို သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် လျက်ရှိသည်။^၇

UNODC နှင့်လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ စစ်တမ်းများအရ ထိုသို့ အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ထိရောက်မှုမရှိ။ မည်သည့်ရာဇဝတ်မှုကိုမျှ ဖောက်ဖျက် ကျူးလွန်ခြင်းမရှိဘဲ မူးယစ် ဆေးဝါးကို မိမိစိတ်အပန်းဖြေရေးအတွက် သုံးစွဲခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း ပြုသူများသည် ပြင်းထန်သည့် ပြစ်ဒဏ် များဖြင့် အရေးယူခံနေရလျက်ရှိသည်။ မြောက်များစွာသော မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲ သူများသည် အတင်းအကြပ် မူးယစ် ဆေးဖြတ်ခြင်း ခံနေကြရသည်။ ယနေ့အချိန်တွင် ထိုကဲ့သို့သော ပြဿနာရပ်များသည် ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခမရှိဘဲ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများ၌ပင် ဆက်လက်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂညီလာခံတွင် နိုင်ငံများက မူးယစ် ဆေးဝါးပြဿနာကို ပြစ်မှုကြောင်းအရ အပြစ်ပေးအရေးယူခြင်းထက် ကျန်းမာရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို အလေးပေး သော မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ မူဝါဒများအား သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။ ဤမူဝါဒကို အခြေခံလျက် နိုင်ငံအစိုးရ အချို့က မိမိနိုင်ငံအတွင်း မူဝါဒများပြောင်းလဲချမှတ်ခြင်း၊ ဥပဒေများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ပြဌာန်းခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်လာကြသည်။ အလားတူ မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း UNODC အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့ အစည်းတစ်ချို့ ပါဝင်ပံ့ပိုးလျက် မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒ (၂၀၁၈) နှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေတတ်သော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ပြင်ဆင် ပြဌာန်းခဲ့သည်။ ဤသို့ လုပ်ဆောင်လာသည်ကို တန်ဖိုးထားရပေမည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာမှာ ပြည်တွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်လျက်ရှိပြီး ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်က မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ အပေါ် လွှမ်းမိုးလျက်ရှိခြင်းကြောင့် ဤမျှနှင့် လုံလောက်မှုမရှိနိုင်ပါ။

သို့ဖြစ်၍ ဤစာတမ်းတွင် ဝပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေးပါတီ (UWSP) ၏ အခြေအနေကို အထူးအာရုံ စိုက်လျက် မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းမှုရှာဖွေရေးဖြစ်စဉ်တို့၏ အပြန်အလှန် ဆက်စပ်မှုတို့ကို ဥပဒေ စိုးမိုးရေး အခြေခံနှုန်းများ ရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြသည်။ ထို့အပြင် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေများ နှင့် ဥပဒေဘောင်များကိုလည်း သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။

6 Prior to 1 October 2002, the office was named 'Office for Drug Control and Crime Prevention', which was established by the Secretary-General in accordance with his reform program described in part two, section V of document A/51/950, dated 14 July 1997; see UN Secretariat, 'Secretary-General's bulletin: Organization of the United Nations Office on Drugs and Crime' (15 March 2004) UN Doc ST/SGB/2004/6.

7 See UNODC 'United Nations, Office on Drugs and Crimes, Topics' <<https://www.unodc.org/unodc/en/topics.html>> accessed 15 July 2020.

အပိုင်း ၁။

ဥပဒေနှင့် ဥပဒေအရ အတင်းအကျပ် အတည်ပြုခြင်း နောက်ခံသမိုင်း

ပထမ အင်္ဂလိပ် - မြန်မာ စစ်ပွဲပြီးနောက် ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်ထားသော ရခိုင်နှင့် တနင်္သာရီ ဒေသများအတွင်းရှိ မြို့များအားလုံးနီးပါးတွင် ဘိန်းဆိုင်များ ဖွင့်လှစ်ရောင်းချခွင့်ပြုပြီး အခွန်ကောက်ခံခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ဆေးခြောက် တင်ပို့မှုကို ခွင့်ပြုခဲ့ပြီး မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများကို အစိုးရထံတွင် မှတ်ပုံတင်စေခဲ့သည်။^၈ တဖက်တွင် လိုင်စင်မရှိဘဲ တရားမဝင် ဘိန်း၊ ဆေးခြောက်၊ ကိုကင်းနှင့် ဘေးဖြစ် စေတတ်သော ဆေးဝါးများကို လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ စားသုံးခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ ပြည်ပမှတင်သွင်းခြင်း၊ ပြည်ပသို့ တင်ပို့ခြင်းတို့ကို တားမြစ်သည့် အက်ဥပဒေများဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါး ဘေးအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေးကို ဗြိတိသျှတို့လိုနီ အုပ်ချုပ်မှုသက်တမ်းအတွင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ပါလီမန်ကာလအတွင်း ၁၉၄၈ ခုနှစ် ချင်းဝိသေသတိုင်း အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၆ အရ ဘိန်း၊ ဆေးခြောက်၊ ကိုကင်းတို့အား စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ ပြည်ပသို့ တင်ပို့ခြင်း၊ ပြည်တွင်းသို့ တင်သွင်းခြင်းတို့ကို တားမြစ်အရေးယူခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တရားမဝင် မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲခြင်းကို နှိမ်နင်းရန် ၁၉၅၀ ဘိန်းခန်း နှိပ်ကွပ်ရေး အက်ဥပဒေနှင့် ၁၉၅၅ ဘိန်းရှူစားသုံးသူများ မှတ်ပုံတင်မနေရ အက်ဥပဒေတို့ကို ထပ်မံရေးဆွဲ ပြဌာန်းခဲ့သည်။ ထိုဥပဒေများအရ ဘိန်းစွဲသူများအား မှတ်ပုံတင်စေပြီး အစိုးရ ဘိန်းဖြတ်ဆေးခန်းတွင် ဘိန်းပြတ်သည်အထိ ဆေးကုသမှု ခံယူစေခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

တော်လှန်ရေးကောင်စီကာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံကလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော ၁၉၆၁ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်စေတတ်သော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ပင်မသဘောတူစာချုပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်

8 AshleyWright, Opiumand Empire in Southeast Asia: Regulating Consumption in British Burma (Palgrave Macmillan, London 2014) 19-31.
9 The Opium Act, 1878. India Act No.1 of 1878, Myanmar Act No.7 of 1909, The Shan State Opium Orger, 1923, 1925The Kachin Hill - Tribes Regulation, 1895. Article 31, The Myanmar Excise Act, Act No. 5 of 1917, The Shan State Excise Order, 1925, The Dangerous Drugs Act, 1930. Act No. 2 of 1930 စသည့် အက်ဥပဒေများ။

အလိုငှာယခင်ပြဌာန်းခဲ့ပြီးသော မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၉၇၄ မူးယစ်ထုံ ထိုင်းဘေးဖြစ် စေတတ်သော ဆေးဝါးများ အက်ဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများကို ပြဌာန်းခဲ့သည်။ ဤဥပဒေကို နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ (နဝတ) စစ်အစိုးရ ခေတ်တွင် ပြန်လည်ပြဌာန်းခဲ့သည့် ၁၉၉၃ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေဖြင့် ရုပ်သိမ်းခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၄ တွင် မူးယစ်ဆေးဝါး ကင်းစင်သည့် နိုင်ငံဖြစ်ရေးအတွက် နဝတစစ်အစိုးရ လက်ထက်တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေး ၁၅ နှစ်စီမံချက် (၁၉၉၉-၂၀၁၄) ဖြင့် ချမှတ်ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှု တိုင်းတာရေး လုပ်ငန်းများကို တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံအပြင် ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် မူခင်းများဆိုင်ရာရုံး (UNODC) အစီအစဉ်ဖြင့် ၂၀၀၂ ခုနှစ်မှစ၍ နှစ်စဉ်ဆောင်ရွက် ရှိသည်။¹⁰ တရုတ်နိုင်ငံ အမျိုးသား မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး ကော်မရှင်မှ ဘိန်းခင်းတိုင်းတာရေး ကျွမ်းကျင်သူများပါဝင်သော အဖွဲ့သည် နှစ်စဉ် ပြုတ်တုမု ရိုက်ကူးသော မြေပုံ ညွှန်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဘိန်းစိုက်ပျိုးသော ဒေသများသို့ ကွင်းဆင်းလေ့လာကာ တိုက်ဆိုင်စစ် ဆေးလျက်ရှိကြောင်း၊ ၎င်းတိုင်းတာရရှိသည့် မြေပုံညွှန်းများအား မူးယစ်ဗဟိုအဖွဲ့နှင့် သစ်တောဦးစီး ဌာနတို့မှ တဆင့်သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ရဲတပ်ဖွဲ့များသို့ ချပြပေးပြီးသက်ဆိုင်ရာ တိုင်းစစ်ဌာနချုပ်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့များထံ တင်ပြ၍ နယ်မြေခံတပ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ ဒေသခံပြည်သူ လူထုများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး အဆိုပါ ဘိန်းစိုက်ခင်းများတည်ရှိရာသို့ သွားရောက်ဖျက်ဆီး လျက်ရှိရာ ၂၀၁၃ - ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဘိန်းစိုက်ရာသီတွင် ဘိန်းခင်း ၁၅၁၈၈ ဒဿမ ၄၉ ဟက်တာ အားဖျက်ဆီးနိုင် ခဲ့ကြောင်း¹¹ အစိုးရသတင်းဌာနက တင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့သော်လည်း ဘိန်းထက် အဆင့်မြင့်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်မှာ ပို၍မြင့်တက်လာသည့် တိုင်းတာချက်များကို နိုင်ငံတကာ မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာများတွင် တွေ့ရှိနေရသည်။

၁၉၉၃ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများသည် မြန်မာနိုင်ငံက ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် လက်ခံလက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သည့် ၁၉၈၈ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ သဘောတူညီချက်ပါ ပြဌာန်းချက်နှင့်ညီစေရန် ရေးဆွဲပြဌာန်းသည် ဆိုသော်လည်း ထိရောက်မှုမရှိဘဲ မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာမှာ ပိုမိုမြင့်တက်ဆိုးရွားလာခဲ့သည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးကို နှိမ်နင်းရာတွင် ပိုမိုထိရောက်နိုင်ရေးအတွက် သမ္မတဦးဝင်းမြင့်သည် ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် အဓိကထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူး သိုလှောင်သည့် လက်ကြီးသမားများကို ဦးစားပေး နှိမ်နင်းရန်၊ အဓိက တာဝန်ရှိသူများကို ဦးစားပေးအရေးယူရန် စသည့် အချက်များအပါအဝင် အချက် ငါးချက် ပါဝင်သော လုပ်ငန်းစဉ် ချမှတ်သည့် အမိန့်ကြေညာစာကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ထိုကြေညာချက် အရ မူးယစ်ဆေးဝါးသတင်းကို လျှို့ဝှက်စွာဖြင့် သမ္မတရုံးသို့ တိုင်ကြားနိုင်ပြီး တိုင်ကြားသူများအား ဆုငွေချီးမြှင့်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါး နှိမ်နင်းရေးလုပ်ငန်းကို ထပ်တိုးလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ပြည်သူလူထု ထံမှ တိုင်ကြားလာသည့် သတင်းအချက်အလက်များအား လက်ခံနိုင်ရန် မူးယစ်ဆေးဝါးအထူး သတင်းတိုင်ကြားရေးဌာနကို သမ္မတရုံးတွင် ဖွင့်လှစ်ကာ မူးယစ်ဆေးဝါး ဖော်ထုတ်ရရှိမှု အခြေအနေ များကို ထုတ်ပြန်လျက်ရှိသည်။ ထိုထုတ်ပြန်ချက်များကို လေ့လာဆန်းစစ်ကြည့်ရာတွင် မူးယစ် ဆေးဝါး အသေးစားရောင်းဝယ် ဖလှယ်မှုများကိုသာ ဖမ်းဆီးအရေးယူမှု လုပ်နိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ သမ္မတရုံး၏ ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မွန်ပြည်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်မှ လွှတ်တော်ကိုယ်စား လှယ်များနှင့် ဒေသခံများ၏ ပြောကြားချက်အရ ထိရောက်မှုမရှိသည့် လုပ်ငန်းစဉ်သာ ဖြစ်နေကြောင်း ထောက်ပြကြသည်ကို တွေ့ရသည်။¹²

10 ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းဒေသများရှိ ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုတိုင်းတာ၊ နေပြည်တော်၊ ဩဂုတ် ၁၂၊ <<https://www.moi.gov.mm/npe:zg/?q=news/13/08/2014/id-12243>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ၃၀ ဇွန်၊ ၂၀၂၀)

11 ၎င်း။

12 Shan Herald, “ရှမ်းပြည်မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ ဘာကြောင့် မငြိမ်းချမ်းနိုင်သေးတာလဲ။” (BNI Multimedia Group June 30, 2019) <<https://www.bnionline.net/mm/news-66292>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ၃၀ ဇွန်၊ ၂၀၂၀) ဟာသာမီ ဒီယာ၊ “မူးယစ်ဆေးဝါးကို ပိုမိုနှိမ်နင်း ရမည်ဟူသော အစိုးရအတွက် သတိပေးခေါင်းလောင်းသံ။” (BNI Multimedia Group January 31, 2019) <<https://www.bnionline.net/mm/news-63936>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ၃၀ ဇွန်၊ ၂၀၂၀)

ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့အနေဖြင့် ၁၉၁၇ ယစ်မျိုးဥပဒေနှင့် ၁၉၉၃ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ အသေးစားစိုက်ပျိုး၊ ရောင်းဝယ်ရေးပြုလုပ်သူ များနှင့် တကိုယ်ရေသုံးစွဲသူများကိုသာ ဖမ်းဆီးအရေးယူမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ၏ အဓိကကျသည့် ရေသောက်မြစ်ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိ၊ ကြိုးပမ်း အားထုတ်မှုပင်မရှိဘဲ အလုပ်ပြုနိုင်ရုံ သက်သက်သာဖြစ်နေသည်။ အကျိုးအဆက်အနေဖြင့် ပစ်မှတ် ထားဖမ်းဆီးခံရသူများ၏ လူမှုစီးပွားဘဝပျက်စီးခြင်း၊ ချွတ်ချွတ်ကျခြင်း၊ နှစ်ရှည်ထောင်တွင်း အကျဉ်းချ ခံရခြင်းနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် ဖယ်ကျဉ်ခံရခြင်းတို့ကိုသာ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဤသို့သော အချက်ကြောင့် မြစ်ကြီးနားအကျဉ်းထောင်တွင် အကျဉ်းကျနေသူ သုံးပုံနှစ်ပုံခန့်မှာ အသေးစား မူးယစ်ဆေးဝါးပြစ်မှုများဖြင့် အကျဉ်းကျခံနေရသူများဖြစ်သည်။ မူးယစ်ဆေးဝါး တားဆီး နှိမ်နင်း အရေးအဖွဲ့များသည် ယင်းသို့ အသေးစားမူးယစ်ဆေးဝါး ပတ်သက်သူများကိုသာ ဖမ်းဆီးနိုင် ပြီး အဓိက ထုတ်လုပ်၊ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချနေသော အဖွဲ့ကြီးများကို နှိမ်နင်းခြင်းမှာ မရှိသလောက် နည်းပါးသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါး အဓိကထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးသူများ ကျခံရမည့် ပြစ်ဒဏ်နည်းတူအသေး စားတစ်နိုင်ငံတိုင် ရောင်းဝယ်သူများ၊ သုံးစွဲသူများသည်လည်း ကြီးလေးသည့် ပြစ်ဒဏ်များ ကျခံနေရ သည်။ သို့ဖြစ်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါး တားဆီးနှိမ်နင်းရေး လုပ်ငန်းများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်ဆောင် လျက်ရှိသော်လည်း မူးယစ်ဆေးဝါးရောင်းဝယ်မှုများမှာ အကြီးအကျယ် တိုးပွားလျက်ရှိပြီး အကျဉ်း ထောင်ထဲတွင် အကျဉ်းသားများ တိုးများလာသည်သာ အဖတ်တင်လျက်ရှိသည်။¹³

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မူးယစ်ဆေးဝါး တားဆီးနှိမ်နင်းရေးတပ်ဖွဲ့သည် မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသူများနှင့် အသေးစား မူးယစ်ဆေးဝါး ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားသူများအား စုံစမ်းစစ်ဆေးဖော်ထုတ် အရေးယူခြင်း ပြုလုပ် နိုင်သော်လည်း မြန်မာစစ်တပ်၏ ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသော အကြီးစားမူးယစ်ရာဇာ များနှင့် အကြီးစားမူးယစ်ကုန်ကူးအဖွဲ့များအား စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် ဥပဒေကြောင်းအရ တရားစွဲ ဆိုနိုင်ခြင်း မရှိပါ။¹⁴ အကယ်၍ မူးယစ်ဆေးဝါး တားဆီးနှိမ်နင်းရေးတပ်ဖွဲ့အနေဖြင့် ပြည်သူ့စစ်များ ထိန်းချုပ်ထားသည့် ဒေသများအတွင်းရှိ အကြီးစားထုတ်လုပ်ဖြန့်ချိ ကုန်သွယ်မှုကို စုံစမ်းထောက်လှမ်း ဖော်ထုတ်မည်ဆိုပါက သက်ဆိုင်ရာ ဒေသတိုင်းစစ်ဌာနနှင့် နယ်မြေခံတပ်ရင်း၊ တပ်မတော်သို့ အသေး စိတ်အစီရင်ခံ တင်ပြရန်နှင့် ခွင့်ပြုချက် ရယူရန်လိုအပ်သည်။ ၎င်းတို့ထံမှ ခွင့်ပြုချက်ရရှိပြီးနောက် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်သည့်အခါ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ထုတ်လုပ်ရန်အတွက် အသုံးပြုသော ဆက်စပ် ပစ္စည်းများ၊ ကိရိယာများကိုသာ သိမ်းဆည်းနိုင်ခဲ့ပြီး ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ မည်သူကိုမျှ ဖမ်းဆီးအရေး ယူနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။¹⁵

မူးယစ်ဆေးဝါး အကြီးစားထုတ်လုပ်ဖြန့်ချိ ကုန်သွယ်မှုကို စုံစမ်းထောက်လှမ်း ဖော်ထုတ်မည် ဆိုပါက တိုင်း/ပြည်နယ်အဆင့် ရဲတပ်ဖွဲ့မှူး သို့မဟုတ် အထူးမူးယစ်တပ်ဖွဲ့မှူးတို့ကသာ ဗဟိုအဆင့် ကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့သို့ မှုခင်းစီမံချက်နှင့် ကုန်ကျမည့် စရိတ်အသေးစိတ်တင်ပြရမည်ဖြစ်ပြီး ဗဟိုအဖွဲ့က အတည်ပြုမှသာ စုံစမ်းဖော်ထုတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။¹⁶ မြန်မာစစ်တပ် လက်အောက်ခံ နယ်ခြားစောင့် တပ်များနှင့် ပြည်သူ့စစ်များသည် မူးယစ်ဆေးဝါးများအား လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊

13 မူးယစ်ဆေးဝါး မူဝါဒပြောင်းလဲခြင်း ထောက်ခံဆွေးနွေးရေးအဖွဲ့ (မြန်မာ)။ "မြန်မာနိုင်ငံရှိ မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းစာတမ်း - အပြောင်းအလဲပြုလုပ်ရန် အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အဓိကနယ်ပယ်ကဏ္ဍ(၅) ခု" (DPAG Myanmar, ၂၀၁၇ ဖေဖော်ဝါရီ) <<https://www.tni.org/en/publication/addressing-drug-problems-in-myanmar>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ၁၆ ဇူလိုင်၊ ၂၀၂၀)

14 The law itself authorized a strict centralized control regarding to who is allowed to operate within the designated areas.

15 International Crisis Group, 'Fire and Ice: Conflict and Drugs in Myanmar's Shan State' (ICG Report n° 299, Brussels 8 January 2019) 7-8, 10-11 <<https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/299-fire-and-ice-conflict-and-drugs-myanmars-shan-state>> accessed on 6 July 2020.

16 ၁၉၉၅ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေ၊ အခန်း(၅) ပြစ်မှုကို နောက် ကွယ်မှ အဓိကကျူးလွန်သူများ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပတိုင်းနှင့် အုပ်စုဝင်များကို ဖော်ထုတ်ဖမ်းဆီးနိုင်ရေး အတွက် နည်းလမ်းများ။ ပုဒ်မ ၃၄။ Available at <https://www.burmalibrary.org/en/rules-relating-to-narcotic-drugs-and-psychotropic-substances-notification-no-195> accessed 16 July 2020.

လွှဲပြောင်းခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ အသွင်ပြောင်းလဲခြင်းတို့အား အများပြည်သူရှေ့တွင် ပေါ်ပေါ်ထင်ထင်ပြုလုပ်နေသည်ကို တွေ့ရှိနေပါလျက် တာဝန်ရှိသော အစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့် ရဲများက ဥပေက္ခာပြုထားခြင်း၊ သတင်းပေးပါလျက် ဖမ်းဆီးအရေးယူမှု မပြုဘဲ တမင်ပျက်ကွက်ခြင်း၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးဖော်ထုတ်မှု မလုပ်ပုံဘဲ လက်လွှတ်ထားခြင်းတို့မှာ ဥပဒေစိုးမိုးရေး ပျက်သုဉ်းစေသည့် အကြောင်းအရင်းများဖြစ်သည်။

အစိုးရဖြစ်စေ၊ လူထုအခြေပြုဖြစ်စေ မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေးအဖွဲ့များသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသည့် ဒေသခံလူထုများ၏ ဘဝရပ်တည်ရေး၊ စားဝတ်နေထိုင်ရေးအတွက် ကုစားပေးမည့် အစီအမံကို ကြိုတင်ပြင်ဆင် ချမှတ်ထားခြင်းမရှိဘဲ အင်းအားအသုံးပြုကာ ဘိန်းခင်းများဖျက်ဆီးခြင်း ခံနေကြရသည်။¹⁷ ဤသို့သော လုပ်ဆောင်ချက်မှာ ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုကို မှီခိုလျက် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း နေကြရသည့် ဒေသခံလူထုများသည် ကြွေးမြီနွံတွင် ထိုးနှစ်ခံရကာ ဆင်းရဲတွင်း ပိုနက်စေမှုကြောင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှစ်ခုလုံးအပေါ် ထိခိုက်နှစ်နာမှု ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ နောက်ဆက်တွဲ အနေဖြင့် အရွယ်မရောက်သေးသည့် ကလေးသူငယ်များကို မူးယစ်ဆေးဝါးကျေးကျွန်ဘဝသို့ ရောက်ရှိစေခြင်း အပါအဝင် လူမှုစီးပွားဘဝ ပျက်ပြားသည့် ပြဿနာပေါင်းစုံကို ကြုံတွေ့ကြရသည်။ ၂၀၁၄ တွင် မူးယစ်ဆေးအကြောထဲထိုးသွင်းမှုများကြောင့် HIV ကူးစက်ပြန့်ပွားနှုန်းမှာ ၂၈.၃% ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။¹⁸ မူးယစ်ဆေးစွဲနေသူများအား ကူညီပေးနေသော အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ၏ စစ်တမ်းကောက်ယူချက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင် မူးယစ်ဆေးအသုံးပြုသူ ၃၀၀,၀၀၀ ခန့် ရှိနိုင်ကြောင်း၊ ဘိန်းဖြူထိုးသွင်းသူများ အရေအတွက်မှာ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံ၏ မြောက်ပိုင်းဒေသများဖြစ်သည့် ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင်အများဆုံးရှိပြီး စစ်ကိုင်းတိုင်း နှင့် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင်လည်း မူးယစ်ဆေးထိုးသွင်းသူ များစွာရှိ¹⁹ သည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။

မူးယစ်ဆေးဝါး ဆေးစွဲနေသော ဒေသခံလူငယ်တစ်ချို့၊ ကချင်ပြည် | Photo by Ram Hkye Tang ▼

- 17 Pien Metaal, "ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တားမြစ်သီးနှံပင် စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်သူများ ညီလာခံ (GFPPP)" (Transitional Institute TNI, Amsterdam 2016) <<https://www.tni.org/en/publication/the-global-forum-of-producers-of-prohibited-plants-gfppp>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ၁၆ ဇူလိုင်၊ ၂၀၂၀)
- 18 National AIDS Program, 'Myanmar: Integrated Biological and Behavioral Surveillance Survey and Population Size Estimates among People Who Inject Drugs' (Ministry of Health and Sports, Naypyitaw 2014). Available at <https://prmyanmar.org/sites/prmyanmar.org/files/publication_docs/myanmar_pwid_ibbs_pse_report_300516.pdf> accessed 16 July 2020.
- 19 Stephen Otter, 'Counter Narcotics in Myanmar: Background Paper' (The Asia Foundation, Urban Safety Project, October 2017). Available at <https://asiafoundation.org/publication/myanmar-urban-safety-brief-series/> accessed 5 August 2020.

ကျသည့် သတ်မှတ်နယ်မြေအတွင်းရှိ မူးယစ်ဆေးအသုံးပြုသူများထံတွင် မူးယစ်ဆေး သို့မဟုတ် ဆေးထိုးပြွန်ကဲ့သို့ ကိရိယာများရှာဖွေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မူးယစ်ဆေးထိုးသူများ စုဝေးကာ ဆေးသုံး တတ်သည့် နေရာများနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးရောင်းချသည့် နေရာများသို့ ၎င်းတို့အား သတင်းပေးသူ များအား ခေါ်ဆောင်သွားစေခြင်း ယင်းသတင်းပေးသူ အများစုမှာ မူးယစ်ဆေးသုံးသူများ သို့မဟုတ် ယခင်က ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရဖူးသော အသေးစား မူးယစ်ဆေးရောင်းချသူများ ဖြစ်လေ့ရှိပြီး ဖမ်းဆီးမှု အများစုမှာ ယင်းသတင်းပေးများ၏ အကူအညီဖြင့်သာ ပြုလုပ်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဖမ်းဆီးခံရသူများကို ကျန်းမာရေးဌာနမှ ပြင်ပလက္ခဏာ စစ်ဆေးခြင်း၊ ဆီးနမူနာစစ်ဆေးခြင်း တို့ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။²⁰ ဤသို့ ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်မှာပင် ကျန်းမာရေးဌာန၊ ရဲဌာနနှင့် ဥပဒေဝန်ထမ်းများအကြား တွင် အဂတိလိုက်စားမှု ကျူးလွန်စေသည့် ယန္တရားတစ်ခုဖြစ်နေသည်။

၂၀၁၈ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် မူခင်းရုံး (UNODC) ၏ မြန်မာ နိုင်ငံဆိုင်ရာ ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ စစ်တမ်းများတွင် မူးယစ်ဆေးဝါး စိုက်ပျိုးမှု လျော့ကျလာသည်ကို တွေ့ရသော်လည်း ဘိန်းဈေးကွက်နှင့် မိုးလေဝသကြောင့် စိုက်ပျိုးမှုတွင် လျော့နည်းလာခြင်းဖြစ်သည်။²¹ ထုံးစံအားဖြင့်ဆိုလျှင် စိုက်ပျိုးမှုသည် များစွာမြင့်တက်သည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရုံး သုတေသနဌာနက ပြုလုပ်သည့် သုတေသနစာတမ်းတွင် မြေပြင် အနေအထားအရ သွားလာမှု ခက်ခဲခြင်း၊ အခြားသီးနှံများ စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းမှု မရှိခြင်း၊ ထွက်ရှိသီးနှံများ ဈေးကွက်သို့ ရောက်ရန် စရိတ်စက ကြီးမားခြင်း၊ ဒေသခံပြည်သူများဝင်ငွေ နည်းပါးခြင်း၊ ဘိန်းသည် အခြားသီးနှံများထက် ဝင်ငွေပိုမိုရရှိခြင်း၊ နယ်မြေတည်ငြိမ်မှု မရှိ၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု မရှိခြင်းကို အခွင့်ကောင်းယူ၍ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ကြခြင်းတို့ကြောင့် မူးယစ်ဆေးဝါး ကျယ်ပြန့်ရခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တင်ပြထားသည်။²²

Photo by Ram Hkye Tang ▼

20 ၎င်း။ (စာ ၁၉)

21 ဦးခွန်ဆိုင်း၊ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ် အခြေစိုက် ရှမ်းပြည်မူးယစ်ဆေးဝါးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ ဦးဆောင်သူ၊ "အကိုင်းအခက်ရှိ င်နေရုံနဲ့ မူးယစ်ပျောက်မှာမဟုတ်" (ဘီဘီစီ မြန်မာ ဇွန် ၂၆၊ ၂၀၁၈) <<https://www.bbc.com/burmese/burma-44611672>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ၃၀ ဇွန်၊ ၂၀၂၀)

22 ပြည်သူ့ လွှတ်တော်ရုံး သုတေသနဌာန၊ "မြန်မာနိုင်ငံ၏ မူးယစ်ဆေးဝါး နှိမ်နင်းမှုများနှင့် ဖမ်းဆီးမှုများအား လေ့လာခြင်း စာတမ်း။" ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၇ ရက်။

မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း အစိုးရအဆက်ဆက်တို့က ဘိန်းအမြောက်အများ စိုက်ပျိုးသည့် ဒေသများရှိ ပထဝီဝင်အနေအထားနှင့် အခြားအခြေအနေအမျိုးမျိုးကို အကြောင်းပြ ဖြစ်တင်ခဲ့သည်။ အစိုးရ အဆက်ဆက်တို့အနေဖြင့် ပြည်တွင်းစစ်နှင့်လည်းကောင်း အခြားသော ဒေသကြီးများနှင့် နိုင်ငံတကာ အနေအထားများနှင့်လည်းကောင်း ဆက်စပ်ကာ ပြောင်းလဲနေသည့် အခြေအနေများအပေါ် အခြေခံကာ မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး အကြံပြုချက်များ၊ ပြဿနာအသစ်များကို အာရုံစိုက် ဖြေရှင်းလိုပုံမရပါ။

လက်ရှိတွင် (ဘိန်းကို အခြေခံ၍ မဟုတ်ဘဲ၊ ဓါတ်ခွဲခန်းများက ထုတ်လုပ်လိုက်သည့်) စိတ်ကို ထုံထိုင်းစေသည့် မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှုများ၊ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုများကို ထိရောက်စွာ မည်သို့ မည်ပုံကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းမည်ဆိုသည်မှာ လွန်စွာအရေးကြီးလာသည်။ ဥပဒေကြောင်းအရ သော်လည်းကောင်း၊ တိုင်းပြည် အဆောက်အအုံ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာအရ သော်လည်းကောင်း၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် သော်လည်းကောင်း စိန်ခေါ်မှု အသစ်တစ်ခုအဖြစ် ရှိနေသည်။ သို့ရာတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်စပ်ပြဿနာကို ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပွားစေသည့် အရင်းခံအကြောင်းအရင်း များနှင့် ဆက်စပ်လျက် ဥပဒေစိုးမိုးရေး အခြေခံရှုထောင့်မှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကြိုးပမ်းမှုများ လက်ရှိအချိန်ထိ မတွေ့ရသေးပါ။

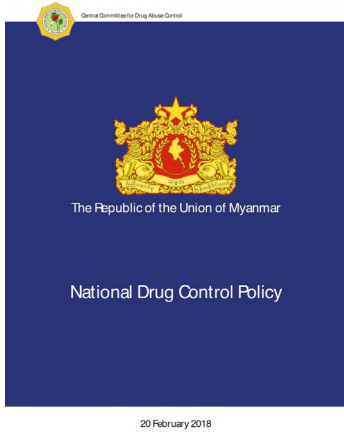
အပိုင်း ၂။

မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေများအပေါ် သုံးသပ်ချက်

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများသည် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် မူဝါဒ/ဥပဒေ အမျိုးမျိုးကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံအများစုမှာ မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်နှိမ်နင်းရေး စစ်ဆင်နွှဲရန်နှင့် ပြင်းထန်သည့် မူဝါဒ/ဥပဒေများဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ကြီးများ ချမှတ်သည့် နည်းလမ်းဖြင့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

ကမ္ဘာ့မူးယစ်ဆေးဝါး ပြဿနာဆိုင်ရာ အထူးအစီအစဉ် (UNGASS) ကိုမူလက ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပရန် စီစဉ်ထားခဲ့သည်။ သို့သော် ယင်းအစည်းအဝေးကို ကျင်းပရန်လျာထားသည့် အချိန်ထက် (၃) နှစ်စော၍ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် New York မြို့တွင်ကျင်းပခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ ကိုလံဘီယာ၊ မက္ကစီကိုနှင့် ဂွါတီမာလာနိုင်ငံများမှ သမ္မတတို့က မိမိတို့ နိုင်ငံအသီးသီးရှိ မူးယစ်ဆေးဝါးဈေးကွက်များနှင့် ယင်းနှင့်ဆက်စပ်သည့် အကြမ်းဖက်မှုများ မြင့်တက်လာမှုကို လက်ရှိမူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး မဟာဗျူဟာများက လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်း မရှိတော့သဖြင့် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည့် အလားအလာများအားလုံးကို အပူတပြင်း ဆွေးနွေးအဖြေရှာရန် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအား တောင်းဆိုခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ယင်းအထူးအစည်းအဝေးတွင် နှိပ်ကွပ်ပြစ်ဒဏ်ပေးမှုအပေါ် အခြေခံထားသည့် လက်ရှိနိုင်ငံတကာ မူးယစ်ဆေးဝါး မူဝါဒများနေရာတွင် ကျန်းမာရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို အလေးပေးအာရုံစိုက်သော မူဝါဒများဖြင့် အစားထိုး၍ အခြားရွေးချယ်စရာ မူဝါဒများကို ဆွေးနွေးအဖြေရှာသင့်ကြောင်း ထိုနိုင်ငံခေါင်းဆောင်များက တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပခဲ့သည့် UNGASS အထူးအစည်းအဝေးတွင် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်မှုစနစ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခဲ့ကြပြီး ရွေးချယ်စရာ မူဝါဒများကို ရနိုင်သမျှ ဆွေးနွေးအဖြေရှာခဲ့ကြသည်။²³

မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသား မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး မူဝါဒအသစ်ကို ပြန်လည်ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၁၉၉၃ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပြဌာန်းခဲ့သည်။ အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးနိုင်ရန်အတွက် ၁၉၉၅ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေများကို

ပြင်ဆင်ရေးဆွဲပြီး နည်းဥပဒေမူကြမ်းကို ရေးဆွဲကာ ပြည်ထောင်စု ရှေ့နေချုပ်ရုံးသို့ ပေးပို့၍ သဘောထားမှတ်ချက် တောင်းခံထားကြောင်းကို တွေ့ရသည်။²⁴

၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ချမှတ်ခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားမူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒအသစ်နှင့် ပြင်ဆင်ခဲ့ပြီးသော မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေတို့တွင်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်အမြစ်တွယ်နေသည့် မူးယစ်ဆေးဝါး အကြီးစားထုတ်လုပ်ကုန်သွယ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့် မူဝါဒနှင့် ဥပဒေပြဌာန်းချက်များကို မတွေ့ရှိရပါ။

ယင်းမူဝါဒသစ်သည် (၅) နှစ် စီမံကိန်းမူဝါဒဖြစ်ပြီး (၁) ထုတ်လုပ်မှုလျော့ချရေးနှင့် အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေး၊ (၂) သုံးစွဲမှုလျော့ချရေးနှင့် နောက်ဆက်တွဲအန္တရာယ် လျော့ချရေး၊ (၃) နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး၊ (၄) သုတေသန လုပ်ငန်းများ တိုးမြှင့်ရေးနှင့် (၅) လူ့အခွင့်အရေးပြဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ဖြစ်စေရေးစသည့် ဦးစားပေးနယ်မြေ (၅) ခုပါဝင်သည်။

ဦးစားပေးနယ်မြေ (၁) ထုတ်လုပ်မှုလျော့ချရေးနှင့် အစားထိုးဖွံ့ဖြိုးရေးတွင် မူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်းချုပ်ရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ကိစ္စများတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ခြင်းဟု ပါရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများဟုဆိုရာတွင် တနိုင်ငံလုံးပစ်ခတ် တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးစာချုပ် (NCA) ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အဖွဲ့နှင့် မထိုးသည့် အဖွဲ့၊ ပြည်နယ်အဆင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ထိုးထားသည့် အဖွဲ့ဟူ၍ အုပ်စု (၃) ခုရှိနေသည်။ အားလုံးကို ရည်ညွှန်းသလား၊ (NCA) ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အဖွဲ့များကိုသာ ရည်ညွှန်းသလား မရှင်းပါ။ ပြည်တွင်းစစ် ပဋိပက္ခနှင့်အတူ အမြစ်တွယ်ကြီးထွားနေသည့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး ရှုထောင့်မှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ပိုမိုရှင်းလင်း တိကျသည့် မူဝါဒနှင့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။

အစိုးရဘက်ကလည်း လက်မှတ်မထိုးထားသည့် အဖွဲ့များကို မတရားအသင်းများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်ဖြစ်ရာ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည်ဆိုရုံမျှနှင့် မလုံလောက်ပါ။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဟုဆိုရာတွင်လည်း မည်သည့် ဥပဒေ၏ စိုးမိုးရေးကို ဆိုလိုသနည်း။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပါအဝင် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်စပ်သည့် ဥပဒေများ²⁵အားလုံးသည် ဥပဒေစိုးမိုးရေး အခြေခံမူနေ၍ အရင်းခံကျသော မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့် တရားမျှတသည့် ဥပဒေများမဟုတ်ပါ။

ပြင်ဆင်ပြီးဖြစ်သော မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေသည်လည်း ယခင်ဥပဒေဟောင်းအတိုင်းပင် တင်းကျပ်သည့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများ အန္တရာယ်တားဆီး ကာကွယ်ရေး ဗဟိုအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းရာတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ဖွဲ့စည်းပေးခြင်း၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စု ဝန်ကြီး (မြန်မာစစ်တပ်မှ ဗိုလ်ချုပ်) အား ဗဟိုအဖွဲ့၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်း၊ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌနှင့် အတွင်းရေးမှူးတို့ကို သတ်မှတ်ပေးခြင်းတို့ကို တွေ့ရသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးတားဆီး

24 ရပ်စဲတော်မဲဆန္ဒနယ်မှ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ဦးခင်မောင်မြင့်၏ မေးခွန်းကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီး ဦးအောင်သူ ဖြေကြားချက်။ (ဒုတိယအကြိမ် ပြည်သူ့လွှတ်တော် ၁၃ ကြိမ်မြောက် ပုံမှန်အစည်းအဝေး ပဉ္စမနေ့၊ နေပြည်တော် ၂၉ ဇူလိုင်၊ ၂၀၁၉) <<https://www.pyithuhluttaw.gov.mm/question-3919>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ၁၆ ဇူလိုင်၊ ၂၀၂၀)

25 မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ ဥပဒေ (၂၀၁၈ တွင် ပြင်ဆင်ပြီး)၊ အကတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေ၊ ငွေကြေးခဝါချမှု တိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေနှင့် လယ်ယာမြေဥပဒေများ။

နှိမ်နင်းရေး ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းမှာ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၂၀) ကျော်ကတည်းက ချမှတ်ဆောင်ရွက် ခဲ့သော်လည်း မည်သို့ မျှအောင်မြင်ထိရောက်မှု မရှိခဲ့။ အဆိုပါနှစ်များ အတွင်းမှာပင် ဘိန်းသာမက ထိုထက် အဆင့်မြင့်သည့် ပုံစံသို့ ပြောင်းလဲထုတ်လုပ်လာသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးမျိုးစုံ ထုတ်လုပ် ဖြန့်ချိ ကုန်သွယ်နိုင်သည့် အဆင့်သို့ရောက်ခဲ့သည်။ ယခုပြင်ဆင်ပြီးသည့် ဥပဒေအရ ဗဟိုအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များတွင် ထပ်တိုးအချက် (၆) ချက် ပါဝင်လာသော်လည်း အဓိကကျသည့် ပြည်တွင်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့် ပြဌာန်းချက်များ မဟုတ်ပါ။²⁶

ထို့အပြင် ဥပဒေတွင် ဗဟိုအဖွဲ့ကနေ၍ တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်၊ ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ၊ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်၊ ခရိုင်မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်စု စသဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေးအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်းပေးပြီး လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ပေးရမည်²⁷ ဟုပြဌာန်းထားသည်။ ဤပြဌာန်းချက်အရ မတူသည့် ပထဝီဝင်နယ် မြေဒေသများနှင့် မတူသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ တစ်ခုနှင့် တစ်ခုအတွင်း နည်းလမ်း အမျိုးမျိုးဖြင့် သက်ရောက်နေသည့် မူးယစ်ဆေးဝါး ပြဿနာအား ဗဟိုက လက်ညှိုးထိုး ညွှန်ကြား သည့် တာဝန်များကိုသာ လိုက်နာဆောင် ရွက်ရမည့် သဘောသက်ရောက်နေသည်။ သို့ဖြစ်၍ လက်ရှိ မူးယစ်ဆေးဝါးဘေးအန္တရာယ်ကို တားဆီးကာကွယ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

ပြည်တွင်းစစ်ကို အဆုံးသတ်နိုင်မည့် အဖြေကို မရှာနိုင်ခြင်းကြောင့် မူးယစ်ဆေးဝါး ပြဿနာ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဒုတိယအဆိုးဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်လျက်ရှိနေသည်။ မူးယစ် ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် အထက်မှ အောက်သို့ အမိန့်ပေးသည့် စနစ်ကို အစိုးရ အဆက်ဆက် ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကျင့်သုံးခဲ့ရာ အောင်မြင်မှုမရရှိခဲ့ပါ။ ယင်းအစား အောက်ခြေကို အဓိကထားပြီး အထက်သို့ ဖော်ဆောင်သည့် စနစ်ကို ကျင့်သုံးသင့်ပြီဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသား ခုခံစစ် ဆင်နွှဲသည့် အဖွဲ့ ၂ ဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် ၃ ဖွဲ့ အနည်းဆုံးအားဖြင့် တစ်ပြိုင်နက်လှုပ်ရှားလျက်ရှိသည့် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်အချို့တွင် မူးယစ်ဆေးဝါး တိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေများအား ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ပူးတွဲပြဌာန်းသည့် နည်းကို ကျင့်သုံးသင့်ပါသည်။ ယင်းသို့ ပြဌာန်းရာတွင် အဆိုပါဥပဒေ၏ ကောင်းကျိုးဆိုးပြစ်များကို တိုက်ရိုက်ခံစားရမည့် သူများဖြစ်သည့် ဒေသခံဌာနေ တိုင်းရင်းသားများ နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးကာ အကြံဉာဏ်နှင့် သဘောတူညီချက်များ ရယူသင့်ပါသည်။

ယင်းကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အနိမ့်ဆုံးအခြေခံမူများကို လေးစား လိုက်နာရန်လိုအပ်ပါသည်။ အစိုးရနှင့် စစ်တပ်အရာရှိများအပါအဝင် မည်သူမဆို မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပတ်သက်၍ ဥပဒေချိုးဖောက်ပါက အပြစ်ပေးအရေးယူ ခံရမည်ဖြစ်သည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်အလို့ငှာ ဥပဒေကိုလိုက်နာစေရန် ထိန်းသိမ်းသည့်အဖွဲ့ (Law Enforcement Team) ကို တိုင်းရင်းသား ခုခံစစ်ဆင်နွှဲသည့် အဖွဲ့အစည်းများ အတူတကွ ပူးတွဲဖွဲ့စည်းနိုင်ပြီး လွတ်လပ်သည့် တရားရုံးများကိုလည်း သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များတွင် ဖွဲ့စည်းထားသင့် ပါသည်။ ယင်းသို့ဖော်ဆောင်ရာတွင် ပြည်တွင်းပြည်ပ သတင်းမီဒီယာများကို လွတ်လပ်စွာ သတင်း ရယူခွင့်ပြုရပါမည်။

ဖော်ပြပါ အခြေအနေများကို လက်တွေ့ဖော်ဆောင်ရန်မှာ အလွန်ခက်ခဲသည့် ကိစ္စပင်ဖြစ် ပါသည်။ သို့ရာတွင် မူးယစ်ဆေးဝါး ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားသူများသည် ဒေသတခုမှ အခြားတခု၊ ပြည်နယ်တခုမှ အခြားတခုသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားလာနေသည့်အတွက် တိုင်းရင်းသားခုခံစစ်ဆင်နွှဲ သည့် အဖွဲ့အစည်းတခုတည်းကပဲ တပြည်နယ်လုံး လွှမ်းမိုးအောင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ထိရောက်မှု ရှိရန် အခက်အခဲများရှိနေပါမည်။ မြန်မာစစ်တပ် (တပ်မတော်) အနေဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ

26 မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ) ပုဒ်မ ၅ နှင့် ပုဒ်မ ၆။
27 ၎င်း။ ပုဒ်မ ၇။

များကို အမှန်တကယ် တိုက်ဖျက်လိုသည့် စိတ်ရင်းဆန္ဒရှိသည်ဆိုလျှင် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသားခုခံစစ် ဆင်နွှဲလျက်ရှိသည့် အဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်သင့်သည်။ ယင်းသို့ ပြုလုပ်ရန်အတွက် အစိုးရ၏ မူးယစ်ဆေးဝါး ထိန်းချုပ်ရေး မူဝါဒတွင်လည်း ဖော်ပြထားပြီးဖြစ်သည်။²⁸

လွန်ခဲ့သည့် နှစ်များအတွင်း ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှု ပပျောက်သွားစေရန် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များတွင် ဘိန်းအစား အခြားသီးနှံများဖြင့် အစားထိုးစိုက်ပျိုးရေး အစီအမံများ ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ ယင်းအစီအမံများကလည်း ဗဟိုအစိုးရက တင်းကြပ်စွာ ချုပ်ကိုင်ထားသည်က တကြောင်း၊ ဒေသခံဌာနေ တိုင်းရင်းသားများ၏ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး အခြေအနေများနှင့် ယင်းဒေသများ၏ နယ်မြေအကြောင်းကို ဂယနက မသိသည်ကတကြောင်း စသည်တို့ ကြောင့်အောင်မြင်မှုမရှိခဲ့ပါ။²⁹

ယနေ့ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအချို့က မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို ချဉ်းကပ်ရာတွင် တရားမဝင်အောင် ပြုခြင်းထက် ဥပဒေဘောင်အတွင်းမှ မည်ကဲ့သို့စည်းကြပ် သွားမည်ဆိုသည့်ဘက်မှ စဉ်းစားလာကြပြီဖြစ်သည်။³⁰ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ မူးယစ်ဆေးဝါး တားဆီးကာကွယ်နှိမ်နင်းရေး ဗဟိုအဖွဲ့သည် မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒသစ်အရ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ တင်းကျပ်သော ချုပ်ကိုင်မှုများအောက်တွင် ရှိနေသည်။ ဗဟိုအဖွဲ့၏ ဥက္ကဋ္ဌ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးမှာ မြန်မာစစ်တပ်က ခန့်အပ်သည့် စစ်ဗိုလ်ချုပ်ဖြစ်နေကြောင်းအထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့မှာလည်း မြန်မာစစ်တပ်လက်အောက်တွင် ရောက်နေပြီး မြန်မာစစ်တပ်၏ ညွှန်ကြားမှုကို လိုက်နာဆောင်ရွက်နေရသည်။³¹ ဖော်ပြပါ အခြေအနေများကို ထောက်ရှုခြင်းအားဖြင့် မူးယစ်ဆေးဝါးများ အကြီးအကျယ် ထုတ်လုပ်သူများနှင့် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားသူများကို ထိရောက်စွာ အရေးယူနိုင်မည့် အခြေအနေမရှိပါ။

လက်ရှိအသစ်ပြဌာန်းလိုက်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါး ဥပဒေသက်သက်မှုဖြင့် တရားမျှတမှုမရနိုင်ပေ။ ၎င်းအရ တနိုင်တပိုင်သက်မွေး ဝမ်းကျောင်းဖို့ရန် (သို့မဟုတ်) ကိုယ်ပိုင်သုံးစွဲရန် စိုက်ပျိုးသူများ၊ လက်ဝယ်ထားသူများ၊ ပြန်လည်ရောင်းချသူများသည် စနစ်ဆိုး၏ သားကောင်များ ဖြစ်နေသည်။ ၎င်းဥပဒေအောက်တွင် ပြုလုပ်မှုနှင့် မမျှသည့် ပြစ်ဒဏ်များကို စီရင်ချမှတ်ခံရပါမည်။³² လက်ရှိ မူဝါဒသစ်နှင့် ပြင်ဆင်ခဲ့သည့် ဥပဒေနှစ်ခု လုံး၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များတွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၊ ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသတွင်းနိုင်ငံများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်ဟူ၍ ပါရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၈၈ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကို ပြောင်းလဲစေတတ်သော ဆေးဝါးများ တရားမဝင်ကုန် ကူးမှုဆန့်ကျင်ရေး သဘောတူစာချုပ်ကို ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ၁၉၇၂ တွင် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်သည့် ၁၉၆၁ ခုနှစ် သဘောတူစာချုပ်နှင့် ၁၉၇၁ ခုနှစ် သဘောတူစာချုပ်တို့ကိုလည်း ခြွင်းချက်ပြုလျက် နောက်ပိုင်းတွင် အသီးသီး လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

28 မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ရေး ဗဟိုအဖွဲ့၊ အမျိုးသား မူးယစ် ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒ (ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး ဌာန၊ နေပြည်တော်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၊ ၂၀၁၈) <<https://www.unodc.org/southeastasiaandpacific/en/myanmar/2018/02/new-national-drug-control-policy/story.html>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ၁၆ ဇူလိုင်၊ ၂၀၂၀)

29 Metaal (n 17) 18-19.

30 Global Commission on Drug Policy, မူးယစ်ဆေးဝါးမူဝါဒ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို အရှိန်မြှင့်ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ ပြစ်မှုကြောင်းအရ အရေးမယူဘဲ ဖြေလျော့ပေးသည့် ချဉ်းကပ်လုပ်ဆောင်ချက်အသစ်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာ။ “၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုင်ငံဘာလတွင် ကယ်လီဖိုးနီးယားနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံရှိ အခြားပြည်နယ်အချို့သည် ဆေးခြောက်ဈေးကွက်ကို တရားဝင် စည်းကြပ်ခွင့်ပြုသင့်မသင့်အပေါ် မဲခွဲခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ကနေဒါနိုင်ငံသည် ပြည်တွင်းအဆင့်၌ တရားမဝင် မူးယစ်ဆေးဝါး (ဆေးခြောက်) ကို ပထမဦးဆုံးတရားဝင် စည်းကြပ်ခွင့်ပြုသည့် G7 နိုင်ငံဖြစ်လာမည်ဖြစ်သည်။” <<https://www.globalcommissionondrugs.org/reports/advancing-drug-policy-reform>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ၁၆ ဇူလိုင်၊ ၂၀၂၀)

31 ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ(၂၃၁)၊ ပုဒ်မခွဲ (ခ) နှင့် (ည)(၂)။ ပုဒ်မ (၃၃၈)။

32 မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေ (၂၀၁၈ တွင် ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေ) အခန်း (၈) ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်များ ပုဒ်မ ၁၆ မှ ၂၅။

ယင်းပြဌာန်းချက်များက အပြုသဘောဆောင်သော်လည်း ယင်းအား တိတိကျကျ လိုက်နာမှု ရှိကြောင်း မတွေ့ရပါ။ ဖော်ပြပါ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမှာ အတိုင်း အတာတစ်ခုအထိ ရှိလင့်ကစား မူးယစ်ဆေးဝါးများကို ပပျောက်အောင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အောင်မြင် နိုင်ချေ အလွန်နည်းပါးသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် တိုင်းရင်းသားများ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို ငြင်းပယ်ထားခြင်း အပါအဝင် ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပွားစေသည့် အရင်းခံပြဿနာများကို မဖြေရှင်းနိုင် သေးသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အခြားတဖက်တွင်လည်း လုပ်ပိုင်ခွင့်အားလုံးကို ဗဟိုအစိုးရကသာ ချုပ်ကိုင်ထားပြီး အောက်ခြေတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့် နည်းပါးခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရာတွင် အသုံးပြုမည့် ရန်ပုံငွေခွဲဝေမှုနှင့်ပတ်သက်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဗဟိုအဆင့်၌သာ အပ်နှင်းထားပြီး ပြည်နယ်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်တို့တွင် လုပ်ပိုင်ခွင့် တစုံတရာ မရှိပါ။ ယင်းဥပဒေတွင် ပြည်ထောင်စုဘတ်ဂျက်နှင့် ကုလသမဂ္ဂမှ ပေးလှူသော ရန်ပုံငွေများ၊ နိုင်ငံ တကာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တဦးချင်း အလှူရှင်များထံမှ ရရှိသော ငွေများဖြင့် ဗဟိုအဖွဲ့သည် ရန်ပုံငွေ တရပ် ထူထောင်ရမည်ဟု ပါရှိသည်။³³

ပြည်ထောင်စု၏ ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေ ခွဲဝေချထားမှုကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရ သို့မဟုတ် လွှတ်တော် တို့အနက် မည်သူက ဆောင်ရွက်မည်ဆိုသည်ကို ဥပဒေတွင် တိကျစွာ ပြဌာန်းထားခြင်းမရှိ။ ဘဏ္ဍာငွေ ချမှတ်ပေးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဗဟိုအဖွဲ့၊ တိုင်း/ပြည်နယ်နှင့် ဒေသန္တရအဖွဲ့ စသည်တို့ အတွက် လွှတ်တော်က ချမှတ်ပေးရမည်ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းလင်းတိကျစွာ ထည့်သွင်းပြဌာန်းသင့်သည်။ သို့မှသာ အကြောင်းရပ်အားလုံးအပေါ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ဗဟိုအဖွဲ့၏ ခွင့်ပြုချက်ယူနေဖို့ မလိုဘဲ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်တွင်း ပြည်ပ စေတနာရှင်များက လှူဒါန်းမှုများကို ဗဟိုအဖွဲ့ကိုသာ လက်ခံခွင့် ပေးထားခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ ပြည်နယ်/တိုင်းနှင့် ဒေသန္တရအဖွဲ့များတွင်လည်း တိုက်ရိုက်လက်ခံခွင့် ရှိရမည်ဖြစ်သည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် ငွေကြေးခဝါးချမှု၊ အဂတိလိုက်စားမှု စသည့် ပြစ်မှုများကိုလည်း တဆက်တည်း ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုပြုရပါမည်။ ၁၉၈၈ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ သဘောတူစာချုပ်³⁴တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများကို စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ ပြည်တွင်းပြည်ပသို့ တင်သွင်းတင်ပို့ခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းတို့ကို တားမြစ်ထားသည်။ ထို့အပြင် မူးယစ်ဆေးဝါးကို တရားမဝင် ရောင်းဝယ်မှုမှနေ၍ ရရှိလာသည့် ငွေကြေးခဝါးချမှု၊ လွှဲပြောင်းမှု၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ သိမ်းယူမှုတို့နှင့်ဆိုင်သော ပြဌာန်းချက်များ၊ စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းထားသော ပြစ်မှုကျူးလွန်သည့် ဝိဇ္ဇာများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ၊ ပြစ်မှုကျူးလွန် သူသည် အစိုးရရာထူးနေရာ ရယူထားမှုများ၊ အဓိကပြစ်မှုကျူး လွန်သူများကို စုံစမ်းထောက်လှမ်းရန် နည်းလမ်းနှင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်၊ ဥပဒေရေးရာ အကူအညီ အပြန် အလှန်ပေးရန် စသည့်ပြဌာန်းချက်များ ပါရှိသည်။

ဖြန့်ဝေမှုကို ထိန်းချုပ်ခြင်း (Controlled Delivery) နှင့်စပ်လျဉ်း၍ သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ များ၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို မထိခိုက်စေဘဲ လိုအပ်သလို ကျင့်သုံးနိုင်ရန်ဟူသည့် ဤသဘောတူ စာချုပ်အပိုဒ် ၁၁ ပိုဒ်ပါ ပြဌာန်းချက်အရ ၁၉၉၅ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဌာန်းထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့သော်လည်း မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ၏ နောက်ကွယ်မှနေ၍ အဓိကကျူးလွန်သူများကို ဖမ်းဆီးရမိခြင်း မရှိဘဲ ပိုင်ရှင်မဲ့ မူးယစ်ဆေးဝါး အမြောက်အများကိုသာ ဖမ်းဆီးရမိခဲ့သည်။³⁵ ပြစ်မှုကို နောက်ကွယ်မှ

33 မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာဥပဒေ (၂၀၁၈တွင် ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ) အခန်း (၈ - က) ရန်ပုံငွေထူထောင်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ပုဒ်မ ၂၅။
34 UN Convention 1988 (n 5) Article 2. Also available at <https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/Int_Drug_Control_Conventions/CommentariesOfficialRecords/1988Convention/1988_OFFICIAL_RECORDS_Volume_I_en.pdf>
35 နေ့သစ် မြန်မာ၊ "ပိုင်ရှင်မဲ့ ရပ်ထားသည့် ယာဉ်ပေါ်မှ ကျပ်သိန်းပေါင်း လေးသောင်းနှစ်ထောင်ကျော် တန်ဖိုးရှိ မူးယစ်

အဓိကကျူးလွန်သူများ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပပိုက်ကားနှင့် အုပ်စုဝင်များကို ဖော်ထုတ်ဖမ်းဆီးနိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်သည့် ကုန်ကျစားရိတ်ကို အစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ရမည့် လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ် သည်။³⁶ ဤပြဌာန်းချက်အရ အစိုးရအဖွဲ့တွင် ပါဝင်နေသော မြန်မာစစ်ဗိုလ်ချုပ်များသည် ၎င်းတို့ ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသော ပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့များ၏ မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ကုန်သွယ်မှု လုပ်ငန်းများကိုစိုးစမ်းဖော်ထုတ်ရန် သဘောတူညီချက် ပြုနိုင်မည် မဟုတ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာနှင့် တဆက်တစပ်တည်း ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသည့် အဓိကကျသော ပြဿနာရပ်ဖြစ်သည့် ငွေကြေးခဝါချမှု၊ အကတိလိုက်စားမှုတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထိရောက်စွာ အရေးယူ ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ပြဌာန်းချက်မျိုးကို မူဝါဒ၊ ဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများတွင် မတွေ့ရပါ။ အထက်တွင် သုံးသပ်ထောက်ပြခဲ့သကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာတွင် မြန်မာစစ်တပ် စစ်ခေါင်း ဆောင်များနှင့် အစိုးရအာဏာပိုင်အချို့ အကျိုးအမြတ်ရယူနေကြသည်မှာ ထင်ရှားနေသော်လည်း အကတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေနှင့် ငွေကြေးခဝါချမှု တိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေများအရလည်း ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှု အရေးယူမှု မလုပ်နိုင်သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်စပ်မှု မဟုတ်သော အကတိလိုက်စားမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစိုးရအရာရှိတချို့ကို အရေးယူမှုရှိခဲ့ သည်ကို တွေ့ရ သည်။³⁷ စစ်ဘက်အရာရှိများနှင့် စစ်ဘက်လက်အောက်ခံ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၊ ခရိုနီများကိုမူ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ဆက်စပ်၍သော်လည်းကောင်း အခြားကိစ္စရပ်များတွင်သော်လည်း ကောင်း အကတိလိုက်စားမှုနှင့် ငွေကြေး ခဝါချမှုတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ စုံစမ်းထောက်လှမ်းမှု၊ တရားစွဲဆို အရေးယူမှုများ မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အခြေခံမူများအနက် တရပ်မှာ ဥပဒေအထက်တွင် မည်သူမျှမရှိရဟူသည်နှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူမှန်သမျှကို ဥပဒေနှင့်အညီ အရေးယူအပြစ်ပေးရေး တို့ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥပဒေများရှိ နေသည်။ သို့သော်လည်း ယင်းတို့ကို အတည်ပြုရာတွင် ရွေးချယ်မှုကို ကျင့်သုံးလျက်ရှိ သည်။ အရေးယူခြင်း မခံရစေမည့် ရွေးချယ်မှုမျိုးဖြစ်သည်။ ရွေးချယ်ခံရသော သံသယရှိသူများမှာ အပြစ်ပေး အရေးယူခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့် ရရှိနေသည်။ ဤအခြေအနေ နောက်ခံတွင် မူးယစ် ဆေးဝါးပြဿနာများကို မည်သို့မျှ ဖြေရှင်းနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။

ဆေးများတွေရှိ။” (ဖေဖော်ဝါရီ ၁၂၊ ၂၀၂၀) <<https://naethitmyanmar.com/blogs/archives/14891> > (ကြည့်ရှု သည့်ရက် ၇နို ၃၀၊ ၂၀၂၀)

36 ၁၉၉၅ ခုနှစ် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေ၊ အခန်း(၅) ပြစ်မှုကို နောက် ကွယ်မှ အဓိကကျူးလွန်သူများ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပပိုက်ကားနှင့် အုပ်စုဝင်များကို ဖော်ထုတ်ဖမ်းဆီးနိုင်ရေးအတွက် နည်းလမ်း များ။ ပုဒ်မ ၃၃။

37 စံယမင်းအောင်၊ “တနင်္သာရီတိုင်း ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း အကတိလိုက်စားမှုဖြင့် ထောင်ဒဏ်နှစ် (၃၀) ချမှတ်ခံရ။” (The Irrawaddy 22 May 2020) <<https://burma.irrawaddy.com/news/2020/05/22/223167.html>> (ကြည့်ရှု သည့်ရက် ၁၆ ဇူလိုင်၊ ၂၀၂၀)။ ဒေါက်တာလွဲလွဲမော်သည် NLD အစိုးရလက်ထက်တွင်အကတိလိုက်စား မှုဖြင့် အရေး ယူခံရသည့် ရာထူးအမြင့်ဆုံး အစိုးရအရာရှိဖြစ်သည်။

အပိုင်း ၃။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းစစ် နောက်ခံနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာဆက်လက်မှု

မူးယစ်ဆေးဝါး (ဘိန်းဖြူ၊ စိတ်ကြွဆေးပြားနှင့် ရေခဲပုံဆောင်ခဲ) ထုတ်လုပ်မှုတွင် ကမ္ဘာ့အဆင့် ၂ (အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံသည် အဆင့် ၁) ဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံတွင်³⁸ ကုလသမဂ္ဂနှင့် နိုင်ငံတကာ လွတ်လပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ စစ်တမ်းများအရ မူးယစ်ဆေးဝါးအများဆုံး ထွက်ရှိသည့် ဒေသ များမှာ အထူးသဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ပြည်သူ့စစ် သို့မဟုတ် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ ထိန်းချုပ်ရာဒေသများဖြစ်သည်။³⁹

မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးမရခင် ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ် ၁၉၀၀ ခုနှစ်ပြည့် ပတ်ဝန်းကျင် ကတည်းက နိုင်ငံ၏ မြောက်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းတောင်ပိုင်းတောင်တန်းပေါ်တွင် ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုရှိခဲ့ ပြီးဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်အခါက ဘိန်းခဲများကို ရန်ကုန်၊ မော်လမြိုင်၊ ဘန်ကောက်၊ စင်္ကာပူ၊ မလေးရှား စသည့် ဒေသများရှိ လိုင်စင်ရဘိန်းခန်းများဆီသို့ တင်ပို့ရောင်းချခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ ထို့ကြောင့် ရှိရင်းစွဲ ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုကို ပိုမိုစိုက်ပျိုးလာအောင် ဈေးမြှင့်၍ ဝယ်ယူကာ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည် နယ်ဒေသ တစ်ခုလုံးတို့မှာ ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှု တဟုန်ထိုး တိုးတက်လာခဲ့သည်။⁴⁰

မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရခါစ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ တပ်နီတော်ကို စစ်ရှုံးခဲ့သည့်ကူမင်တန်များသည် မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းသို့ ဝင်ရောက်လာပြီး ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ ပိုင်းနှင့် ထိုင်းနယ်စပ်တလျှောက် အခြေစိုက်စခန်းများ ထူထောင်ကာ ဘိန်းလုပ်ငန်းကို ထိန်းချုပ်ခဲ့ သည်။ ဟီရိုအင်း (ခေါ်) ဘိန်းဖြူမှုန့်ထုတ်လုပ်သည့် နည်းသည်လည်း ၎င်းတို့နှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သန္ဓေတည်လာခဲ့သည်။⁴¹ အဆိုပါ ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ဘိန်းနှင့် ဘိန်းဖြူကုန်ကူးမှုကို ကူမင်တန် (တရုတ်ဖြူတပ်ဖွဲ့) များ၊ ကိုးကန့်ကာကွယ် ရေးတပ်ဖွဲ့ခေါင်းဆောင် လော်စစ်ဟန်၊ မောထိုင်းတပ်ဖွဲ့

38 အာဖဂန်နစ္စတန် နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။

39 ဤအချက်ကို UNODC ၏ နှစ်ပတ်လည်အစီရင်ခံစာ (Myanmar Opium Survey: Cultivation, Production and Implications) နှင့် အခြား Transnational Institute၊ The Asia Foundation တို့၏ အစီရင်ခံစာများမှ ကိုးကားချက် ဖြစ်သည်။

40 Palaung State Liberation Front, “ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့၊ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် လောင်းကစား” (PSLF June 1, 2018) <<http://www.pslftnla.org/ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့-မူးယစ်/>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဇူလိုင် ၁၇၊ ၂၀၂၀)

41 ၎င်း။

ခေါင်းဆောင်ခွန်ဆာ (မြန်မာစစ်တပ်တွင် ဒေသခံ ပြည်သူ့စစ်ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ခံယူပြီးနောက် ညီညွတ်သော ရှမ်းတော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့ (SURA) နှင့် မုန်းတိုင်းတပ်ဖွဲ့ (MTA) အမည်ပြောင်း တပ်ဖွဲ့ တို့ကို ဦးဆောင်ခဲ့သည်) တို့က လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။⁴²

၁၉၅၀ ခုနှစ်များကတည်းက ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခနှင့် မူးယစ်ဆေးပြဿနာမှာ ရောယှက်နေခဲ့သည်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ်တွင် ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ (ဗကပ) သည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အကူအညီဖြင့် ရှမ်းမြောက်ပိုင်းတွင် စစ်ဆင်ရေးများဆင်နွှဲပြီး ၀ နှင့် မုန်းလားဒေသ အပါအဝင် နယ်စပ်တလျှောက်ရှိ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို ထိန်းချုပ်ထားနိုင်ခဲ့သည်။ ဗကပသည် မူးယစ်ဆေးဝါးများ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းတို့မှ ရန်ပုံငွေရရှိနေကြောင်း သက်သေ အထောက်အထားများ မရှိသော်လည်း ၁၉၇၀ နှင့် ၁၉၈၀ ခုနှစ်များတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ် တွင် ဘိန်းဖြူထုတ်လုပ်မှု အများဆုံး နိုင်ငံဖြစ်ခဲ့သည်။ ဤတွင် ရှမ်းပြည်နယ်သည် မူးယစ်ဆေးဝါး အဓိက ထုတ်လုပ်သည့် ပြည်နယ်တစ်ခုဖြစ်ခဲ့သည်။

၁၉၈၁ ခုနှစ်တွင် သခင်ဇေတင့် ဦးဆောင်သည့် ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း ဦးဆောင်သည့် စစ်အစိုးရတို့အကြား ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှုများ ရှိခဲ့သည်။ ဗကပ က ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်⁴³ အပြင် အောက်ပါအချက် (၃) ချက်ကို တောင်းဆိုခဲ့သည်။⁴⁴

- (၁) ဗကပအား တရားဝင်နိုင်ငံရေးပါတီ အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန်။
- (၂) ဗကပ ၏ အခြေစိုက်နယ်မြေများကို ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန်
- (၃) ဗကပ၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ကို အသိအမှတ်ပြုရန်။

မြန်မာစစ်သားများ
ဓာတ်ပုံ BosNewsLife Asia Service | www.thestateless.com ▼

42 ICG (n 15) 3
43 43 ဝင်းတင့်ထွန်း၊ “အမှောင်ကြားက ဗမာပြည်” (Democratic Party for New Society and Light House Colleagues, Japan 2007) စာ-437.
44 Bertil Lintner, “ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ နေထွက်ချိန်နှင့် နေဝင်ချိန်” (Cornell Southeast Asia Program 1990).

စစ်အစိုးရက အဆိုပါတောင်းဆိုချက်များအားလုံးကို ပယ်ချခဲ့ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲကို လည်း ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။

၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ဗကပ၏တပ်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင် တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့သော ဒေသခံတိုင်းရင်းသား များက ၀ ပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေးပါတီ (UWSP) မြန်မာအမျိုးသား ဒီမိုကရက်တစ် မဟာမိတ် တပ်မတော် (MNDA) နှင့် အမျိုးသား ဒီမိုကရက်တစ် တပ်မတော် (NDA) စသည်ဖြင့် တည်ထောင်ကာ ဗကပ ထံမှ အသီးသီး ခွဲထွက်ခဲ့ကြသည်။ ဗကပ ပြိုကွဲသွားသည်ကို အခွင့်ကောင်းယူကာ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးကောင်စီ အတွင်းရေးမှူးနှင့် တပ်မတော်ထောက်လှမ်းရေး အကြီးအကဲအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် ဗိုလ်ချုပ်ခင်ညွန့် ဦးဆောင်လျက် ယင်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် သီးခြားစီ အပစ်အခတ်ရပ်စဲခဲ့သည်။ ဗကပ တောင်းဆိုစဉ်က ပယ်ချခဲ့သော အထက်ဖော်ပြပါ တောင်းဆိုချက်များကို လိုက်လျောပေးခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ နိုင်ငံရေးအခြေအနေသည် စစ်မှန်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေး ဘယ်သောအခါမျှ မရရှိနိုင်တော့သည့် အတိုင်းအတာအထိ ပြောင်းလဲသွားခဲ့ပြီလား၊ မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေးမှာလည်း မည်သို့မျှအောင်မြင်နိုင်မှာ မဟုတ်တော့ဘူးလား၊ ဟူ၍ စိုးရိမ်ရသည့် အနေအထားသို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။ ဤသည်ကို ရှင်းရန်လိုပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းရင်းများကြောင့် ရှောင်လွှဲ၍မရသည့် အချက် (၃) ချက် ဖြစ်တည်လာပြီး နိုင်ငံရေးအရရော ဥပဒေကြောင်းအရပါ ရှုပ်ထွေးမှုပေါ်ပေါက်စေခဲ့သည်။ ပထမအချက်မှာ ဗကပ ကိုဖြိုခွဲရန် ရည်ရွယ်လျက် (အခြားတိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးကို ပေးရန် မဖြစ်နိုင်သည့် အထူးအခွင့်အရေးများအား) ဗကပမှ ခွဲထွက်လာသည့် အဖွဲ့များကို ပေးခဲ့သည်။ အကျိုးအဆက်အနေဖြင့် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများကြား တန်းတူညီမျှမှုကို ပျက်ပြားစေပြီး ဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ဆက်လက်ငြင်းပယ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဒုတိယအချက်မှာ တိုင်းရင်းသား ခုခံစစ်ဆင်နွှဲနေသည့် အဖွဲ့အစည်းများတွင် အစွန်းရောက်အမျိုးသားရေးဝါဒကို နိုးဆွပေးသကဲ့သို့ဖြစ်သွားသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်အတွက် လိုအပ်ချက်ဖြစ်သည့် ဘုံအကျိုးစီးပွားအား ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တခုလုံးအတွက် ရှာဖွေရန်ကို အနည်းအပါးသာ ဖော်ဆောင်နိုင်တော့သည်။ သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း၏ အကျိုးစီးပွား၊ အများဆုံးအားဖြင့်ယင်းအဖွဲ့ အစည်းတည်ရှိရာ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်၏ ကျိုးစီးပွားအတွက်သာ အဓိကဖြစ်သွားတော့သည်။ တိုင်းရင်းသား ခုခံစစ်ဆင်နွှဲနေကြသည့် အဖွဲ့အစည်း အများစုကြီးအနေဖြင့် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသည့် အခြေခံပြဿနာများကို ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များ ရှုထောင့်နှစ်ရပ်လုံးမှပါ တပြိုင်နက်ချဉ်းကပ်ရန် ကြိုးစားခြင်းထက် မိမိတို့ပြည်နယ်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ မိမိတို့ လူမျိုးကိုသာ အဓိကဦးစားပေးချဉ်းကပ်လာ ကြသည်။

တတိယနှင့် နောက်ဆုံးအချက်မှာ လူ့ဖွဲ့အစည်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အခြေခံအုပ်မြစ်ဖြစ်သည့် နိုင်ငံရေးဗဟုဝါဒ (political pluralism) (နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ပေါင်းစုံ ပါဝင်နိုင်သည့်) နိုင်ငံရေးစနစ်ကို ဖော်ဆောင်ရမည့်အစား ကွန်မြူနစ်ဝါဒနှင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ တရားဝင်တည်ရှိမှုကို ဖြိုခွဲပစ်လိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဘောင်အောက်တွင် ဖော်ဆောင်လျက်ရှိသည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ဟူသည် တိုးတက်မှုမရှိဘဲ သောင်မတင်ရေမကျ အခြေအနေတွင် ရှိနေသည်။ အကြောင်းမှာ နိုင်ငံရေးပါတီ အများစုကြီးမှာ အမျိုးသားရေးဝါဒမှလွဲ၍ အခြားမည်သည့် နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်များအား ကိုင်စွဲထားကြောင်း ရှင်းလင်းစွာမသိရ၊ (သို့မဟုတ်) မည်သည့် နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ကိုမျှ ကိုင်စွဲထားကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ငြိမ်းချမ်းမှုကို ရှာဖွေရာ၌ အခြားအကြောင်းရပ်များအပြင် ဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ဖက်ဒရယ် စနစ်ရွေ့လျားအား (Federalism dynamics) နှင့် ဗဟုဝါဒတို့သည် လွန်စွာအရေးကြီးလှသည်။ ယင်းတို့ကို ဦးတည်လျက် နက်ရှိုင်းသော လေ့လာမှုအနေဖြင့် ကျယ်ပြန့်သောအမြင်ကို ကိုင်စွဲသင့်သည်။ ဥပဒေစိုးမိုးရေးကို တိုးမြှင့်နိုင်ရန် ဥရောပတရားမျှတမှုတရားရုံး (the European

Court of Justice) ၏ အခန်းကဏ္ဍအား ဖက်ဒရယ်စနစ် ရွေ့လျားအား (Federalism dynamics) ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် တန်ဖိုးရှိပေမည်။ ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ဥပဒေစီစဉ်တကျဖြစ်မှုဘောင်အတွင်းတွင် အတွင်းပိုင်းနှင့် အပြင်ပိုင်းဗဟုဝါဒရင်းမြစ်များကို ခွဲခြားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဗဟုဝါဒ (Constitutional Pluralism) ၏ အဝန်းအဝိုင်းအတွင်းတွင် လည်ပတ်ဖော်ဆောင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (ဆိုလိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရင်းမြစ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဥရောပသမဂ္ဂ အုပ်ချုပ်မှု ယန္တရားအတွင်းမှ လာသည်ဖြစ်စေ၊ ယင်းယန္တရားအပြင်ရှိ ဥရောပသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ လာသည် ဖြစ်စေ၊ တရားရုံးက ကိုးကားအသုံးပြုသောကြောင့်ပင်။)

နိုင်ငံတကာဗဟုဝါဒနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပညာရှင်မာဒူရို⁴⁵က ရင်းမြစ်လေးမျိုးကိုသရုပ်ခွဲပြသည်။ (၁) ဥရောပသမဂ္ဂနှင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှလာပြီး ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဘောင်နှင့် ယင်း၏ ဥပဒေအထွေထွေမှုများအား ကြွယ်ဝလာစေသည့် ရင်းမြစ်များ၊ (၂) အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများအပေါ် ဥရောပသမဂ္ဂက လွှမ်းမိုးမှု၊ (၃) အာဏာ ပုံသဏ္ဌာန်အသစ်များ ပေါ်ထွန်းလာမှုနှင့် (၄) နည်းလမ်းတကျဖြစ်သော နိုင်ငံရေးဗဟုဝါဒ (အထက် တွင်ဖော်ပြပြီး) ၏ လွှမ်းမိုးမှုတို့ဖြစ်သည်။

နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော် ပြည်တွင်းစစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံသည် မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ရောင်းဝယ်မှုတွင် ကမ္ဘာ့ဒုတိယအမြင့်ဆုံးနေရာတွင် ရပ်တည်လျက်ရှိပြီး ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု အညွှန်းကိန်းတွင် အဆင်းရဲဆုံး နိုင်ငံများစာရင်းတွင် ရပ်တည်လျက်ရှိသည်။ သို့သော် လည်း မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ၎င်းတို့၏ ပုလင်းတူဗူးဆိုးများမှာမူ ကမ္ဘာ့အချမ်းသာဆုံး စာရင်းတွင် ပါဝင် နေသည်။⁴⁶ ဤအချက်များအရ ပြည်တွင်း လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများမှနေ၍ မည်သူက အကျိုး အမြတ်ရရှိနေသည်မှာ ရှင်းပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါး ပြဿနာအား ဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ အနိမ့်ဆုံး စံထားချက်များကို ကျင့်သုံးလျက် ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးသရွေ့ ပြည်တွင်းစစ်ကို အဆုံးသတ်နိုင် မည့် အလားအလာ အလွန်နည်းပါးပါသည်။

ဒေသခံတောင်သူများအဖို့ အခြားသီးနှံများ စိုက်ပျိုး၍ အသက်မွေးရန် စိုက်ပျိုးမြေမဖြစ်ထွန်း ခြင်း၊ နိုင်ငံတော်သည် မြေယာအားလုံး၏ ပင်ရင်းပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆအောက်တွင် တောင်သူများ၏ မြေယာများကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် မြေသိမ်းခြင်းတို့ကြောင့် ဘိန်းစိုက်ပျိုးခြင်း ကိုသာ အဓိကထား လုပ်ကိုင်ကြရခြင်းဖြစ်သည်။⁴⁷

ကချင်ပြည်နယ်တွင်း ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးဒေသမှာ တန်ဂူတန်ပြည်သူ့စစ်၊ လီဆူပြည်သူ့စစ်၊ ရှမ်းနီပြည်သူ့စစ်၊ တာလော်ပြည်သူ့စစ်တို့နှင့် နယ်ခြားစောင့် တပ်အမှတ် ၁၀၀၂ နှင့် ၁၀၀၃ တို့အခြေစိုက်သည့် ဒေသများတွင်ဖြစ်ပြီး ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း တွင်မူ ပန်ဆေးပြည်သူ့စစ်၊ လုံထန်ပြည်သူ့စစ်၊ ရှောင်ဟော်ပြည်သူ့စစ်၊ တာမုံးညီပြည်သူ့စစ်၊ နမ်ဂျောင် ပြည်သူ့စစ်၊ မုံချီပြည်သူ့စစ်၊ တာဂွန်ပြည်သူ့စစ်၊ တန်ယန်ပြည်သူ့စစ်၊ ကောင်ခါးပြည် သူ့စစ်တို့ အခြေ စိုက်တည်ရှိသည့် ဒေသများတွင် ဖြစ်ကြသည်။⁴⁸ အဆိုပါပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့များသည် မြန်မာစစ်တပ်၏ ကျောထောက်နောက်ခံပြုမှုကို ရရှိထားကာ လက်နက်အပြည့်အစုံ တပ်ဆင်ထားသော အဖွဲ့များဖြစ် သောကြောင့် ၎င်းတို့ လုပ်ကိုင်နေသော မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ရောင်းချဖြန့်ချိမှုကို ထိပါးလာပါက အချိန်မရွေး လက်နက်ကိုင်အကြမ်းဖက် ရာဇဝတ်မှုကြီးများကို ကျူးလွန်နိုင်လာမည်ဖြစ်သည်။

45 Miguel Poiras Maduro, 'Interpreting European Law- Judicial Adjudication in a Context of Constitutional Pluralism' (3 June 2008) Working Paper Instituto de Empresa IE Law School WPLS 08-02 <<https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1134503>> accessed 17 July 2020.

46 Global Witness, Jade: Myanmar's "Big State Secret" (Global Witness, London 2015) 40-61. Available at https://www.globalwitness.org/documents/18343/Jade_full_report_second_run_online_hi_res_q7urZlk.pdf accessed 17 July 2020.

47 Metaal (n 17) 17-18.

48 မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးကော်မရှင်၊ ၂၀၁၈-၂၀၁၉ မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ အစီရင်ခံစာ။ (မူးယစ် ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေးကော်မတီ ကချင်လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ KIO ဇွန် ၂၆၊ ၂၀၁၉) <http://nidoffice.org/wp-content/uploads/2019/06/Drug-Issue-Report_English-Version.pdf> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဇူလိုင် ၁၇၊ ၂၀၂၀)

၂၀၁၈ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး၏ စစ်တမ်းများ အရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးထုတ်လုပ်မှု အများဆုံးဒေသမှာ ရှမ်းပြည်နယ် ဖြစ်နေသည်။^{၄၉} ဘိန်းထုတ်လုပ်မှုနှင့် စိတ်ကြွဆေးပြား (ယာဘ) ထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံတည်နေရာကို အတိအကျ ညွှန်ပြနိုင်ရန် ခက်ခဲသော်လည်း မူးယစ်ဆေးဝါး ရောင်းဝယ်သည့် မြေပြင်ဈေးနှုန်းထား၊ ဘိန်းဖြူနှင့် စိတ်ကြွဆေးပြားထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံများတွင် လုပ်ကိုင်ခဲ့ဘူးသူများ၊ ရောင်းဝယ်သူ များနှင့် သုံးစွဲသူများကိုအခြေခံသည့် စစ်တမ်းများအရ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ ပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့ များကြီးစိုးသည့် ဒေသများတွင် ထုတ်လုပ်နေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။^{၄၉} မူးယစ်ဆေးဝါး ကုန်သွယ်မှု လမ်းကြောင်းကို လေ့လာကြည့်ရာတွင်လည်း အဓိက ဘိန်းစိုက်ပျိုးသည့် ဒေသမှာ ရှမ်းပြည်မြောက် ပိုင်းရှိ ကွန်လုံ (Kunlong)၊ တာမိုးညွှဲ (Tarmunye)၊ ကောင်းခါး (Kawng Hka)၊ ပန်ဆဲ (Panse) ဒေသများမှတစ်ဆင့် ကွတ်ခိုင်၊ မူဆယ်၊ နမ့်ခမ်း၊ မန္တလေးသို့ တင်ပို့ခြင်း ဖြစ်သည်။^{၅၀} ကချင်ပြည်နယ် တွင် နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့ အမှတ် ၁၀၀၁၊ ၁၀၀၂၊ ၁၀၀၃ နှင့် ပြည်သူ့စစ်များ အခြေစိုက်ဒေသဖြစ်သည့် ပန်ဝါ၊ ကန်ပိုက်တည်၊ ဆခုံးဒေသသို့ တင်ပို့ကာ ထိုမှတစ်ဆင့် ချီဖွေ၊ ပိုင်းမော်နှင့် မြစ်ကြီးနားသို့ ကုန်သွယ်တင်ပို့ကြောင်းတွေ့ရသည်။^{၅၁} ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုတွင်လည်း အကြီးစားရောင်းဝယ်သူ များနှင့် အသေးစားရောင်းဝယ်သူများ အကြားညှိနှိုင်းပေးသူများ ဟူ၍ရှိပြီး ၎င်းတို့အဆင့်အလိုက် မြန်မာစစ်တပ်၊ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ နယ်ခြားစောင့်တပ်၊ ပြည်သူ့စစ်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး စသည်တို့ကို လာဘ်ငွေ များ ပေးဆောင်ကာ ၎င်းတို့၏ အရိပ်အာဝါသ အောက်တွင် လုပ်ကိုင်ကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။^{၅၂}

၂၀၁၈ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂမူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC) ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မူးယစ်ဆေးဝါးစစ်တမ်းတွင် တိုင်းရင်းသားခုခံစစ်ဆင်နွှဲလျက်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းများအား ကချင် ပြည်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ် (တောင်နှင့်မြောက်) တို့တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးထုတ်လုပ်မှု၏ အဓိကဇာတ် ကောင်များအဖြစ် မှားယွင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ ထိုမှားယွင်းဖော်ပြမှုကို Transnational Institute (TNI) အဖွဲ့ကပြန်လည်တုန့်ပြန်ထောက်ပြခဲ့သည်။ ၎င်းအရ မြန်မာစစ်တပ်အပါအဝင် ၎င်း၏ လက်အောက်ခံ ပြည်သူ့စစ်နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များ အခြေစိုက်ထိန်းချုပ်ဒေသများတွင်သာ ဘိန်းထုတ်လုပ်မှုနှင့် စိုက်ပျိုးမှုအများဆုံးဖြစ်^{၅၃} ကြောင်းဖော်ပြထားသည်။

ဘိန်းစိုက်ပျိုးသည့် တောင်သူအများစုမှာ ပြည်တွင်းစစ်ဒဏ်ကို အလူးအလဲခံစားကြရသည့် ဆင်းရဲသော တောင်သူများဖြစ်ကြသည်။ ဘိန်းစိုက်ပျိုးသည့် ဒေသများသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ များ အမြဲဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည့် ဒေသများဖြစ်ပြီး ဝေးလံခေါင်ဖျား၍ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး အလွန် ညံ့ဖျင်းသည့်အတွက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးရလျက်ရှိသည်။ ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေများကို အခွင့်ကောင်းယူ၍ မြန်မာစစ်တပ်သည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် ပြည်သူ့စစ်များ ဖွဲ့စည်းလှုပ်ရှားစေသည့် နည်းဗျူဟာကို အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။^{၅၄} ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေအရ အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိသည့် ၎င်းနည်းဗျူဟာမှာ ဆိုးရွားသည့် ပြဿနာ များကိုသာ ဖန်တီးလျက်ရှိပြီး အလားတူ ပြဌာန်းချက်မျိုးကို ၁၉၄၇ နှင့် ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများတွင်ပင် မတွေ့ရှိရပါ။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဌာန်းချက်ပါရှိသော်လည်း ပြည်သူ့စစ်များ ဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့်ဆိုင် သော ဥပဒေမရှိ။ ပြည်သူ့စစ်များအား လက်နက်ခဲယမ်းများ တပ်ဆင်ခြင်းကို ခွင့်ပြုခြင်း၊ လစာနှင့် အထောက်အပံ့များ၊ အရပ်သားပြည်သူများအပေါ် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း၊ လက်နက်ကိုင်

၄၉ ၎င်း။
 ၅၀ ၎င်း။
 ၅၁ ၎င်း။
 ၅၂ ၎င်း။
 ၅၃ Transnational Institute, "မြေပြင်အမှန်တရားကို လိုရာဆွဲပုံဖော်ခြင်း - မူးယစ်ဆေးဝါး၊ ပဋိပက္ခနှင့် UNODC ၏ ၂၀၁၈ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဘိန်းစစ်တမ်း" (TNI ၏ မြန်မာ့အရေးသုံးသပ်ချက်ဆောင်းပါး၊ ၀၇၊ မတ်လ၊ ၂၀၁၉) <https://www.tni.org/my/article/A-Distortion-of-Reality-in-Burmese?content_language=en> (ကြည့် ရှုသည့်ရက် ဇွန် ၃၀၊ ၂၀၂၀)
 ၅၄ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၄၀၊ အခန်း (၇)။

ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားနေသည့် အချိန်အတွင်းအရပ်သားလူထု၏ ပစ္စည်းဥစ္စာများအား မထိပါးစေရန် တားမြစ်ခြင်း၊ စစ်ရေးပစ်မှတ်နှင့် အရပ်သားတို့ကို ခွဲခြားတိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် အမိန့်ပေးသည့် အရာရှိ၏ တာဝန်ခံမှု စသည်တို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြည်သူ့စစ်များအပေါ် ကြပ်မတ်နိုင်သည့် ဥပဒေများမရှိပါ။ တည်ဆဲ ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်း ဥပဒေ⁵⁵မှာလည်း မြန်မာ့တပ်မတော်အတွင်း တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက် ရှိသည့် စစ်မှုထမ်းများအတွက်သာ ပြဌာန်းထားသဖြင့် ပြည်သူ့စစ်များနှင့် အကြံမဝင်ပါ။

ယင်းအခြေအနေကို အခွင့်ကောင်းယူလျက် ပြည်သူ့စစ်များနှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များသည် မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ပူးပေါင်းကာ တရားမဝင် မူးယစ်ဆေးဝါးများ တိုးချဲ့လုပ်ကိုင်လာခဲ့ကြသည်။ မြန်မာ့ တပ်မတော်သည် ဤလုပ်ငန်းမှ အကျိုးအမြတ်များ အကြီးအကျယ် ရရှိလျက်ရှိသည်။ ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ် မင်းအောင်လှိုင်က ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကို ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် ရရှိအောင်ဆောင်ရွက်သွား မည်ဟု ကြွေးကြော်ထားသည်။⁵⁶ သို့သော် ယနေ့အချိန်အထိ မူးယစ်ဆေးဝါး ပြဿနာအပါအဝင် ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပွားရသည့် အရင်းခံပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။

ထို့အပြင် မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့များပါဝင်သည့် မူးယစ်ဆေးဝါး ကုန်သွယ်ရေးဝယ်ယူမှုကို ပြည်တွင်း၌ ရဲတပ်ဖွဲ့များနှင့် မြန်မာစစ်တပ်တို့ကိုယ်တိုင် အပြန်အလှန် ပြန်လည်ဖမ်းဆီးရမိနေကြ သည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။ မြန်မာစစ်တပ်မှ စစ်သားအဆင့်သာ ရှိသူများထံမှ ဝဒေသထုတ်⁵⁷ ဒေါ်လာသန်းချီတန်သည့် မက်သာဖက်တမ်း ဆေးပြားများနှင့် စိတ်ကြွဆေးပြား သန်းပေါင်းများစွာကို ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် ဖမ်းဆီးရမိမှုများကို တွေ့နေရသည်မှာ မြန်မာစစ်တပ်မှ အဆင့်ဆင့် သော စစ်ဗိုလ်ချုပ်များသည် မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ကုန်သွယ်မှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုရှိနေသည့် သက်သေပင်ဖြစ်သည်။⁵⁸

၂၀၂၀ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလမှ ဧပြီလအတွင်း ကောင်းခါးပြည်သူ့စစ် တပ်ဖွဲ့၏ ထိန်းချုပ်မှု အောက်ရှိ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း ကွတ်ခိုင်ဒေသတွင် မက်သ်ဆေးပြား၊ ခရစ်စတယ်မက်သ်၊ ဘိန်းဖြူ၊ မီသိုင်းဖန်တာနိုင်စသည့် မူးယစ်ဆေးဝါးများကို ဖမ်းဆီးရမိခဲ့သည်။⁵⁹ ထိုဖမ်းဆီးရမိသော ပမာဏသည် အရှေ့တောင်အာရှ ပစိဖိတ်၏ သမိုင်းတွင် အကြီးမားဆုံးပမာဏဖြစ်ပြီး အအောင်မြင်ဆုံး မူးယစ်ဆေးဝါးနှိမ်နင်းမှု ဖြစ်ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂ မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာရုံး (UNODC) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။⁶⁰

မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့များက အဆိုပါမူးယစ်ဆေးဝါးများ ဖမ်းဆီးအရေးယူမှု လုပ်ဆောင် သည့် အချိန်မှာ မြန်မာစစ်တပ်အနေဖြင့် ကမ္ဘာ့တရားရုံ (International Court of Justice) ၏ ကြားဖြတ် စီမံဆောင်ရွက်ချက် ဆုံးဖြတ်ချက်အရ⁶¹ (၄) လပြည့် အစီရင်ခံစာကို တင်ရမည့် အချိန်

55 ၂၀၁၀ ပြည်သူ့စစ်မှုထမ်းဥပဒေ (နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ ဥပဒေအမှတ် ၂၇/၂၀၁၀)
56 ဝေမာထွန်း၊ “၂၀၂၀ မှာငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် ပြီးပြတ်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ပါ့မလား” (RFA Burmese 22 June 2020) <https://www.rfa.org/burmese/program_2/2020-peace-process-06222020052039.html> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဇူလိုင် ၂၀၂၀)
57 ICG (n 15) 7; Mr Jeremy Douglas, UNODC ဒေသဆိုင်ရာကိုယ်စားလှယ်၏ ပြောဆိုချက်ကိုရှု။ Clare Hammond, “မဲခေါင်ဒေသ၏ မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေးမူဝါဒများကို ပြန်လည်သုံးသပ်နေ” Frontier Myanmar (online edn 21 May 2018) <<https://frontiermyanmar.net/en/mekong-rethinks-drug-policy-as-syndicates-pump-meth-from-myanmar>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက်စွဲ ဇွန် ၃၀၊ ၂၀၂၀)
58 ၎င်း၊ “ကချင်ပြည်နယ်တွင် ရဲတပ်မှ မူးယစ်ဆေးဝါးများ ဖမ်းဆီးရမိ” (BBC News Burmese 15 July 2018) <<https://www.bbc.com/burmese/amp/burma-44840823>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက်စွဲ ဇွန် ၃၀၊ ၂၀၂၀)
59 တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ရုံး၊ “ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်၊ လွယ်ခမ်ကျေးရွာအတွင်း မူးယစ်ဆေးဝါးများ နှင့် မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ရာတွင် အသုံးပြုသည့် ဆက်စပ်ပစ္စည်းများအား တပ်မသိမ်းဆည်းရမိ” (နေပြည်တော် မတ် ၁၁) <<http://www.cincds.gov.mm/node/6785>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဇူလိုင် ၁၄၊ ၂၀၂၀)
60 Frontier Myanmar (Agence France-Presse AFP), “မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဖန်တာနိုင်မူးယစ်ဆေး မကြုံစဖူးမြောက်မြားစွာ ပထမဆုံးအကြိမ်ဖမ်းမိ။” (FrontierMyanmar19May2020) <<https://frontiermyanmar.net/mm/news/17358>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဇွန် ၃၀၊ ၂၀၂၀)
61 အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားရုံး(ICJ)၊ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုကာကွယ်ခြင်း နှင့် အပြစ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘော တူစာချုပ်အပေါ် ဂမ်ဘီယာနိုင်ငံက မြန်မာနိုင်ငံအား တရားစွဲဆိုခြင်း” တရားရုံးက ဂမ်ဘီယာဘက်က တောင်းဆိုသည့်

နှင့်လည်းကောင်း၊ ဒေသတွင်းသာမက အခြားဒေသ တိုက်ကြီးများအထိ ပြန့်နှံ့နေသည့် မြန်မာနိုင်ငံ ထုတ် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ဖိအားများ မြင့်တက်နေချိန်နှင့် တိုက်ဆိုင်လျက်ရှိသည်။ မြန်မာစစ်တပ်အနေဖြင့် မိမိတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာ အဖတ်ဆယ်နိုင်ဖို့နှင့် နိုင်ငံရေး အမြတ်ထုတ်ဖို့တို့အတွက် ၎င်းတို့ကျောထောက် နောက်ခံပြုထားသည့် လက်အောက်ခံ ကောင်းခါး ပြည်သူစစ် တပ်ဖွဲ့ တစ်ခုလုံးကို နိုင်ငံတကာရှေ့တွင် အရေးယူလိုက်သည်။ အခြားတဖက်တွင်မူ တိုင်းရင်းသား ခံစစ်ဆင်နွှဲလျက်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းအချို့သည် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းတို့၏ မူဝါဒများကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ထုတ်ပြန်လာကြသည်။ လက်တွေ့တွင်လည်း မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက် နှိမ်နင်းရေး လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိနေသည်ကို တွေ့နေရသည်။⁶²

သို့သော်လည်း အဖွဲ့အစည်းရပ်တည်ရေးနှင့် လက်နက်အင်အား တည်ဆောက်ရေးတို့ အတွက် တနည်းနည်းဖြင့် ဝင်ငွေရရှိဖို့ရန် လုပ်ဆောင်ကြရာတွင် တိုက်ရိုက်ထုတ်လုပ်ကုန်သွယ်မှု မရှိသည့်တိုင် တိုင်းရင်းသားခံစစ်ဆင်နွှဲလျက်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းများသည် မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် လုံးဝ ကင်းရှင်းသည်ဟုတော့ ဆို၍မရနိုင်။ ၎င်းတို့ထိန်းချုပ်ဒေသရှိ မူးယစ်ဆေးဝါး ကုန်သည်များ၊ မူးယစ် ဆေးဝါး ကုန်သွယ်မှုနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးထုတ်ကုန်ကြမ်းပစ္စည်း ကုန်သွယ်မှုတို့မှ အခွန်ကောက်ခြင်း၊ ၎င်းတို့ သိမ်းဆည်းရမိသော မူးယစ်ဆေးဝါးများကို ဈေးကွက်အတွင်းသို့ ပြန်လည်ရောင်းချခြင်း စသဖြင့် ပါဝင်ပတ်သက်နေကြောင်း စွပ်စွဲမှုရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။⁶³ ၁၉၈၉ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း မြန်မာစစ်အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် အတော်များများမှာ ဘာတေးလင့်တနာ (Bertil Lintner) နှင့် မိုက်ကယ်ဘလက် (Michel Black) တို့က ၂၀၀၉ခုနှစ်တွင် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည့် Merchants of Madness စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထား သည့် မူးယစ်ရာဇာအယောက် (၂၀) ထဲမှာ ပါဝင်သူများဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။⁶⁴

မြန်မာစစ်အစိုးရ အဆက်အဆက်တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်နှိမ်နင်းရေးဟု ကြွေးကြော် ကာ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် လုပ်ငန်းမှာ မည်သို့မျှအရာမထင်ဘဲ ယနေ့ထိ မြန်မာနိုင်ငံသည် မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်မှုတွင် ကမ္ဘာ့အဆင့် (၂) နေရာတွင်ပင် တည်ရှိဆဲဖြစ်သည်။ မြန်မာစစ်ခေါင်းဆောင်များ သည် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးပြဿနာအား ပင်လုံစာချုပ်ကို အခြေခံသည့် နိုင်ငံရေးပြဿနာဟု လက်ခံဖော်ဆောင်ခြင်းမရှိ။ နိုင်ငံရေးခံယူချက်ဖြင့် ရပ်တည်လာကြသည့် တိုင်းရင်းသားခံစစ်ဆင်နွှဲ လျက်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းများအား မြန်မာမဟာ လူမျိုးကြီးဝါဒကို ကိုင်စွဲ၊ ၂၀၀၈ ဖွဲ့ စည်းပုံဖြင့် အခိုင် အမာပြုထားသော စစ်အာဏာရှင်စနစ် သက်ဆိုးရှည်စေရေးကိုသာ ဦးတည်လျက် စစ်ရေးအရ ဖြိုခွင်း သည့် နည်းလမ်းကိုသာ အစဉ်တစိုက် ကျင့်သုံးလာခဲ့သည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသား ခံစစ်ဆင်နွှဲလျက်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း အခြားရွေးချယ်စရာ လမ်းမရှိသည့်အတွက် မြန်မာစစ်တပ်၏ ဖိနှိပ်မှုကို တွန်းလှန်ရန် မူးယစ်ဆေးဝါးအား တစုံတရာမှီခိုခြင်းမျိုး ရှိနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန်အတွက် ကြားဖြတ်စီမံဆောင်ရွက်ချက် အမိန့်ကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ (Unofficial Press release n° 2020/3, The Hague 23 January 2020) <https://www.icj-cij.org/files/case-related/178/178-20200123-PRE-01-00-EN.pdf> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဇွန် ၃၀၊ ၂၀၂၀)

62 ကချင်လွတ်လပ်ရေး အဖွဲ့ KIO သည် ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးပပျောက်ရေးကော်မတီ (Drugs Eradication Committee) စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ ထိန်းချုပ်ရာဒေသအတွင်း မူးယစ်ဆေးဝါး တိုက်ဖျက်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးရောင်း ချသူ များအား အပြစ်ပေးခြင်း၊ သုံးစွဲသူများအား ပြန်လည်ပြုပြင်ပေးရေး လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ KIO မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးကော်မရှင် (n 47) ကိုရှု။

- UWSA(၀ တပ်ဖွဲ့)သည် ၁၉၉၉ခုနှစ်တွင် ၀ ဒေသအနှံ့အပြားတွင် ဘိန်းပိတ်ပင်ကြောင်းကြေငြာခဲ့ပြီး ၂၀၀၅ခုနှစ် ဇွန်လ တွင် ၀ဒေသတစ်ခုလုံး ဘိန်းကင်းစင် ဒေသအဖြစ်ကြေငြာခဲ့သည်။ ICG (n 15) ကိုရှု။
- ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၆ရက်နေ့ အာစီအက်စ်အက်စ် (RCSS) ရဲ့ ထုတ်ပြန်ချက်တွင်မူ ၂၀၁၂ ခုနှစ်က အစိုးရ နှင့် အာရီအက်စ်အက်စ်အကြား တဖွဲချင်း အပစ်ရပ်စဲပြီးကထိက အစိုးရ တပ်မတော် နှင့် အာစီအက်စ်အက်စ် တို့ ပူးတွဲပြီး မူးယစ်ဆေးဝါး တိုက်ဖျက်ရန် သဘောတူထားသော်လည်း ၎င်းကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်အထိ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြင်း မရှိသေးကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ဘီဘီစီမြန်မာ (n 21) ကိုရှု။

63 ICG (n 15); 14-15.

64 Bertil Lintner and Michael Black, Merchants of Madness: The Methamphetamine Explosion in the Golden Triangle (Silkworm Books, Chiang Mai 2009).

Burmese refugees from Bhamo city at a rescue camp in the Chinese southwestern border city of Ruili, Yunnan province, February 9, 2012.
Photo by AP ▼

သို့ရာတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးမှ အဓိက အကျိုးအမြတ် ရရှိနေကြသူများ မှာမူ မြန်မာစစ်တပ် ခေါင်းဆောင်များ၊ ၎င်းတို့ လက်သပ်မွေးထားသည့် ပြည်သူ့စစ်များနှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်များပင်ဖြစ်သည်မှာ အထင်အရှားပင်။ ယင်းနှင့် ဆက်စပ်လျက် အောက်ပါ ထောက်ပြမှုကို ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

UNODC မှထုတ်ပြန်သည့် 2018 Myanmar
Opium Survey စစ်တမ်း တွင် KIO နှင့် SSA-S
စသော တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများအား မြန်မာ
စစ်တပ်က ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသည့်
ပြည်သူ့စစ်များနှင့် မှားယွင်းစွာ ဖော်ပြခဲ့မှုကြောင့်
တိုင်းရင်းသား အတိုက်အခံ လက်နက်ကိုင်အင်အား
စုများ၏ အပြင်းအထန် ဝေဖန်ကန့်ကွက်မှုနှင့် ရင်ဆိုင်
ခဲ့ရသည်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်သည်။⁶⁵

ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကို အမှန်တကယ်ဖော်ဆောင်နိုင်မည့် ပင်လုံ
စာချုပ်ကို ဥပက္ခာပြုလျက် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခပိုမို ရှုပ်ထွေးစေမည့်
ပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့ (လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့) ပေါင်း (၅၀၂၃) ဖွဲ့ကို ပြည်တွင်း
စစ်ကာလ အတောအတွင်း ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။⁶⁶ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ ကေအိုင်အို
(ကချင်လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့အစည်း)/ကေအိုင်အေ (ကချင်လွတ်မြောက်
ရေး တပ်မတော်) နှင့် တကျော့ ပြန်စစ်ဖြစ်သည့် အချိန်အတောအတွင်း
တွင်ပင် လီဆူပြည်သူ့စစ်နှင့် ရှမ်းနီပြည်သူ့စစ်တို့ကို ပြန်လည် ဖွဲ့စည်းတည်
ရှိစေခဲ့သည်။⁶⁷ တနိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးအများဆုံး
ထွက်ရှိသည့် ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် ဒေသကာကွယ်ရေး
တပ်ဖွဲ့ အမည်ခံပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့နှင့် နယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့ ပေါင်းမြောက်များ
စွာ ဖွဲ့စည်းတည်ရှိနေသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ၂၀၁၈ - ၂၀၁၉ အတွင်း
ဘိန်းစိုက်မှု အချက်အလက်များအရ ၂၀၁၁ ကေအိုင်အေနှင့် မြန်မာ
စစ်တပ်တို့ တကျော့ပြန်စစ်ဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်း ကေအိုင်အေ လက်လွှတ်ဆုံး
ရှုံးခဲ့ရသော နယ်မြေဒေသများဖြစ်သည့် တနိုင်ငံ၊ ဆွမ်ပရာဘွမ်၊ ပူတာအို
စသည့်ဒေသများတွင် ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှု အတိုင်းအတာ မြင့်တက်လာသည်ကို

65 Dominique Dillabough-Lefebvre, “အုပ်ချုပ်မှု မခံသည့် ၀ တို့၏ အနုပညာ၊ ၀ တို့
သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မူးယစ်ရာဇာများ (သို့) တရုတ်၏ ကြားခံများအဖြစ် ကိုယ့်ကိုယ်ကို
ပုံဖော်ရန် စိတ်အားထက်သန်ကြသည်။ The Diplomat (online edn 28 May 2019)
<<https://thediplomat.com/2019/05/the-wa-art-of-not-being-governed/>>
(ကြည့်ရှု သည့်ရက် ဇူလိုင် ၆၊ ၂၀၂၀)

66 John Buchanan, “မြန်မာနိုင်ငံမှ ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့များ” (The Asia Foundation; July
2016) စာ- ၂၉။ <https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2017/01/Militia-in-Myanmar_Burmese-version_Jan17update.pdf> (ကြည့်ရှုသည့်ရက်
ဇူလိုင် ၂၉၊ ၂၀၂၀)

67 ရှမ်းနီခေတ် ဂျာနယ်၊ “ လီဆူတိုင်းရင်းသားများအား ပြည်သူ့စစ်ထံသို့ဝင်ရန် လာရော
က်ခေါ်ဆောင်မှုရှိနေ ” (Facebook ဩဂုတ် ၈၊ ၂၀၁၄) <<https://m.facebook.com/535238073252003/photos/a.556024661173344.107.3741828.535238073252003/572462176196259/>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဇွန် ၃၀၊ ၂၀၂၀)။ ကချင်
ပြည်နယ် ရှမ်းနီရွာများတွင် ပြည်သူ့စစ်သင်တန်းများ ဖွင့်လှစ်။ (DVB 10 January 2013)
<<http://burmese.dvb.no/archives/35195>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဇွန် ၃၀၊ ၂၀၂၀)။

တွေရသည်။⁶⁸ ဤအချက်က ပြည်တွင်းစစ်ပဋိပက္ခသည် မူးယစ်ဆေးဝါး ပြဿနာကို တိုက်ရိုက် လွှမ်းမိုးမှုရှိနေကြောင်း ပြသလျက်ရှိသည်။

ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် အဓိကလှုပ်ရှားသည့် တအာန်း/ပလောင်ပြည်နယ် လွတ်မြောက်ရေးတပ် (PSLF)⁶⁹ ကို စစ်အစိုးရက ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် အတင်းအကြပ် လက်နက်ချစေခဲ့သည်။ ယင်းနောက်ပိုင်းမှစ၍ တအာန်းလူမျိုးအများစုနေထိုင်သည့် ကွတ်ခိုင်၊ နမ့်ခမ်းနှင့် မန်တုံမြို့နယ်တို့တွင် မူးယစ်ဆေးဝါးရောင်းဝယ်မှုနှင့် သုံးစွဲမှု ပမာဏမှာ တဟုန်ထိုးတက်သွားခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။⁷⁰ သို့သော် ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် PSLF တပ်သားဟောင်းများနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုအသစ်တို့ဖြင့် တအာန်းအမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (TNLA) ကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၎င်းက မြန်မာ့တပ်မတော်ကို တော်လှန်တိုက်ခိုက်သွားမည့် အပြင်တရားမဝင်မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ်ကိုလည်း တွန်းလှန်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြွေးကျော်ခဲ့သည်။⁷¹ ၎င်းတို့ ကြွေးကြော်ခဲ့သည့်အတိုင်း အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်ကို နေရာအတော်များများတွင် တွေ့ရသည်။

TNLA ၏ ရပ်တည်ချက်နှင့် ၎င်းတို့၏ ဘိန်းခင်းတိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းများ အောင်မြင်လာသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်ဘိန်းလုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်ပတ်သက်လျက်ရှိပြီး ယင်းဘိန်းခင်းများကို ကာကွယ်နေသည့် ပန်ဆေးပြည်သူစစ်များနှင့် ထိတွေ့မှုများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ထိုနှစ်ဖွဲ့အကြား တိုက်ပွဲများလည်း ဆက်တိုက်ဖြစ်ပွားလာခဲ့သည်။ အချို့တိုက်ပွဲများတွင် ပန်ဆေးပြည်သူစစ်အဖွဲ့က မြန်မာစစ်တပ်အား လေကြောင်းအကူအညီနှင့် လက်နက်ကြီးများဖြင့်စစ်ကူ တောင်းခဲ့သည့် အချိန်များလည်း ရှိခဲ့သည်။⁷²

မူးယစ်ဆေးဝါး တိုက်ဖျက်နှိမ်နင်းရေးသည် တတိုင်းပြည်လုံးရှိ တိုင်းရင်းသားပြည်သူတစ်ရပ်လုံးအတွက် အမျိုးသားရေး ဖြစ်လာသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ရောင်းဝယ်ခြင်းတို့ကို တိုက်ဖျက်ရန်အတွက် ရှင်းလင်းသည့် မူဝါဒများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် (KIO နှင့် TNLA ကဲ့သို့) တိုင်းရင်းသား ခုခံစစ်ဆင်နွှဲလျက်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းများကိုနိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းသာမက အရပ်သားအစိုးရ၊ စစ်တပ်နှင့် ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးက ဝိုင်းဝန်းကူညီပံ့ပိုးပေးသင့်ပါသည်။ ထို့ပြင် ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ရပ်မျိုးကို အခြားတိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များတွင်လည်း လုပ်ဆောင်သွားသင့်ပါသည်။

68 မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးကော်မရှင် (n 48) 18.

69 ပလောင်လူမျိုးများသည် ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းတွင် အခြေချနေထိုင်သည့် တိုင်းရင်းသားများအတက် တစ်ခုဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် “ပလောင်” မှ “တအာန်း” ဟူ၍ ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။

70 ICG (n 15) 13.

71 ဤအချက်အလက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ တအာန်းအမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (TNLA) အားဆက်သွယ် မေးမြန်းသည်။

72 ၎င်း။

အပိုင်း ၄။

၀ ပြည်လွှဲစဉ်းညီညွတ်ရေးပါတီ၊ မူးယစ် ဆေးဝါးပြဿနာနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်

၀ပြည်လွှဲစဉ်းညီညွတ်ရေးပါတီ (၀သပ) သည် လူဦးရေ ၄၂၅.၀၀၀⁷³ခန့်ရှိသည့် ၀ ဒေသကို ထိန်းချုပ်ထားသည်။ ယင်းအထဲတွင် ၇၂% ခန့်မှာ ၀ လူမျိုးများဖြစ်ပြီး ရှမ်း၊ လားဟူ၊ အခါ၊ ကချင်၊ လီဆူး၊ အဂူ၊ မြောင်၊ တအာန်းနှင့် တရုတ် စသော တိုင်းရင်းသားများလည်း နေထိုင်ကြသည်။⁷⁴ ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂၆ ရက်နေ့မှစ၍ ၀သပသည် တရုတ်၊ ထိုင်းနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံများ၏ ဖိအားကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးအရ အသိအမှတ်ပြုခံရမှု၊ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် နိုင်ငံတကာ အကူအညီများရရှိရန် ရည်ရွယ်၍သော်လည်းကောင်း ဘိန်းကို တရားဝင်တားမြစ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။⁷⁵

Ethnic Wa, Palaung and Shan watching a religious ceremony by the ethnic Shan militia group in Mangpan in Myanmar's northeastern Shan State, May 24, 2013
Photo: AFP News ▼

73 UWSP ဥက္ကဋ္ဌ ပြောကြားချက်အရ ၀ လူဦးရေ ၆ သိန်းခန့်ရှိသည်ဟုသိရသည်။

74 စိုင်းလုံ၊ "မြန်မာနိုင်ငံ (၀ ဒေသ) တွင် ဘိန်းထုတ်လုပ်မှု လျှော့ချခြင်း နိုင်ငံရေးဘောင်ဗေဒ" (Master's thesis, Chulalongkorn University 2008) 34. <<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/14335>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဩဂုတ်လ ၇၊ ၂၀၂၀)

75 ၎င်း။

၀ ဒေသခံများသည် ဘိန်းစိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် အဓိက အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အဖြစ် လုပ်ကိုင်လာခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်း ၁၂၀ ကျော်ရှိပြီဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ဒေသခံ များ၏ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည်ကို များစွာထိခိုက် စေပြီး ၀ ဒေသ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကိုလည်း အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် “၀” အာဏာပိုင် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ကို တည်ထောင်ခဲ့ပြီးနောက် မူးယစ် ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေးကို နိုင်ငံတကာနှင့် မူးယစ် ဆေးဝါးကင်းစင်နယ်မြေဖြစ်စေရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဘိန်းစိုက်ပျိုးခြင်းကို တားမြစ်လိုက်ပါက မိမိ တို့ တောင်သူများမည်သို့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုကြ မည်နည်း။ ဤမေးခွန်းမှာ ၀ အာဏာပိုင်အဆင့်ဆင့် တိုင်းက ရင်ဆိုင်နေရသည့် မေးခွန်းပင်ဖြစ်သည်။^{၇၆}

ကုလသမဂ္ဂနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အကူအညီဖြင့် ၀ အာဏာပိုင်များ က ဘိန်းအစား အခြားသီးနှံများကို အစားထိုးစိုက်ပျိုးနိုင်ရန် နည်းလမ်းများ ရှာဖွေခဲ့ကြသည်။ တရုတ်လုပ်ငန်းရှင်များအား ရော်ဘာ၊ လက်ဖက်သကြား စသည်တို့တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် တိုက်တွန်းသော်လည်း ယင်းအစီအမံများ က ဘိန်းစိုက်တောင်သူများအတွက် ရေရှည်တည်တံ့မည့် အခြားနည်းလမ်း အနေဖြင့် လုံလောက်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။^{၇၇}

မူးယစ်ဆေးဝါးထိန်းချုပ်ရေး ၁၅ နှစ်စီမံကိန်းအောက်တွင် ဘိန်း စိုက်ပျိုးမှုကို လျှော့ချနိုင်ရန်အတွက်တောင်ပေါ်ဒေသနေ ဘိန်းစိုက်တောင် သူများအား မြေဩဇာပိုမိုကောင်း မွန်သည့်မြေပြန့် ချိုင့်ဝှမ်းဒေသသို့ ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားရန် စီမံခဲ့သည်။^{၇၈} သို့ဖြင့် ဝနှင့် အခြားတိုင်းရင်းသား များအား တောင်တန်းထူထပ်သည့် ၀ ဒေသမြောက်ပိုင်းမှ ထိုင်း-မြန်မာ နယ်စပ်အနီး၊ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း မြေဩဇာကောင်းမွန်သည့် မြေပြန့် ဒေသများသို့ ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားပေးခဲ့သည်။^{၇၉} သို့သော်ကလေးငယ် များနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများမှာ မြေပြန့်ဒေသ၏ စိုထိုင်းသည့် ရာသီဥတု ဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်မရှိသည့်အတွက် ငှက်ဖျားရောဂါ၊ ဝမ်းလျှော၊ ဝမ်းကိုက် ရောဂါကဲ့သို့သော အပူပိုင်း ကူးစက်ရောဂါများကြောင့် လူဦးရေ ၁၀၀၀၀ ခန့် သေဆုံးခဲ့ရသည်။^{၈၀}

၀ ဒေသအတွင်း ကလေးများ
ဓာတ်ပုံ - Evangelos Petratos EU/ECHO ▶

၇၆ ၎င်း။ စာ - ၃၇။ UWSP ဥက္ကဋ္ဌ ပေါက်ယုချန်း၏ မူးယစ်ကင်းစင်ဒေသအဖြစ် ကြေငြာခြင်း အခမ်းအနားတွင် ပြောကြားသည့် မိန့်ခွန်း၊ ပန်ခမ်းမြို့ (ဇွန် ၂၆၊ ၂၀၀၅)။
၇၇ Alexander Zimmermann, 'Bao Youxiang (born 1949)' (Biographien Projekt, Myanmar-Institut e.V. Berlin (19 March 2020) <<http://bios.myanmar-institut.org/2020/03/19/bao-youxiang-born-1949/>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဇူလိုင် ၆၊ ၂၀၂၀)
၇၈ ၎င်း။ စိုင်းလုံ (၈ ဇူလိုင်) စာ-၄၂။
၇၉ Zimmermann (၈ ဇူလိုင်); စိုင်းလုံ (၈ ဇူလိုင်) စာ - 42 - 44။
၈၀ Zimmermann (၈ ဇူလိုင်); စိုင်းလုံ (၈ ဇူလိုင်) စာ - 45။

A United Wa State Army soldier looks back as she waits to participate in a military parade to commemorate 30 years of a bilateral cease-fire signed with the Myanmar military in the town of Pangsang in Myanmar's Wa self-administered region, April 17, 2019.
Photo by AFP▼

ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတို့ဟူသည် အဘယ်နည်း။

၂၀၁၉ ခုနှစ် ဧပြီလတွင်ကျရောက်သော ၀ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ နှစ် (၃၀) ပြည့်အခမ်းအနားတွင် ၀ ပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေးပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ ပေါက်ယူချန်းက တရုတ်အစိုးရ၏ အရှေ့တောင်အာရှ အထူးကိုယ်စားလှယ် ဆွန်ကော့ရှန် ရှေ့မှောက်တွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြောကြားသွားခဲ့သည်။

မိမိတို့လိုလားသည်မှာ တိုင်းရင်းသား တန်းတူညီမျှမှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ဖြစ်ပြီး အစိုးရကိုလည်း ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ၀ ပြည်နယ်အဆင့် သတ်မှတ်ပေးရန် တောင်းဆိုပါသည်။ မိမိတို့၏ နိုင်ငံရေး တောင်းဆိုချက်များ မရရှိသေးသရွေ့ တစ်ဖက်မှာ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတို့ကို ကိုင်စွဲထားပြီး အခြားတစ်ဖက်မှာတော့ မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်ရန် လက်နက်ကို ကိုင်စွဲထားဦးမည်။ ဤအခြေအနေကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားမည်ဖြစ်သည်။⁸¹

ဒီမိုကရေစီဟူသော ဝေါဟာရအား ၀ ပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေးပါတီ (ဝသပ) ဥက္ကဋ္ဌက သုံးစွဲသွားသည်မှာ တန်ဖိုးထားဖွယ် ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံလက်တွေ့အရ အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်သည်။ အာဏာရပါတီဖြစ်သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်အနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို မည်သည့်အခါကမျှ ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုပြခဲ့ခြင်းမရှိ။ သို့ရာတွင် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါရှိသော⁸² စည်းကမ်းပြည့်ဝသည့် ဒီမိုကရေစီ (the disciplined democracy) အား အလွယ်တကူလက်ခံလိုက်သည်။ ယင်းမှာ တက်တက်စင် လွဲမှားပါသည်။ ဒီမိုကရေစီအား စည်းကမ်းဖြင့် မဟုတ်ဘဲ ဥပဒေစိုးမိုးရေးအခြေခံတွင် ကျင့်သုံးမှသာ အဓိပ္ပါယ်ရှိလာပါမည်။ စည်းကမ်းမှာ သေးငယ်သော နေရာဌာနများအား အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် သံသယရှိဖွယ် မလိုလောက်အောင်ပင် အရေးကြီးသည်။ မိသားစုများ၊ ကျောင်းများ၊ စက်ရုံများ၊ အလုပ်နေရာများ၊ ကုမ္ပဏီများ၊ စိုက်ပျိုးခြံများ စသဖြင့် ဖြစ်သည်။(သို့ရာတွင် ဒီမိုကရေစီအား တပြည်လုံး အတိုင်းအတာအရ တန်းတူညီမျှစွာ လွှမ်းမိုးနိုင်စေရေးအတွက်မူ ဥပဒေစိုးမိုးရေး အခြေခံဖြင့် ကျင့်သုံးရပါမည်။ စည်းကမ်းဟူသည် အထက်မှ အောက်သို့ အမိန့်ပေးထိန်းချုပ်သည့် သဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။)

ထို့ကြောင့် စည်းကမ်းဆိုသည်ထက် ဥပဒေစိုးမိုးရေးကသာ ဒီမိုကရေစီနှင့် ပို၍ အံဝင်ဝင်ကျဖြစ်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်တွင် တန်းတူညီမျှမှုကို အခြေခံကာ အောက်ခြေမှ အထက်သို့သွားသည့် ပုံစံဖြင့် အောက်ခြေ ပြည်သူများ၏ ဆန္ဒကို ဒေသန္တရ၊ ပြည်နယ်နှင့် တပြည်လုံး မဲဆန္ဒနယ်မြေများတွင် အလေးထားရသည်။ ဥပဒေအရ တန်းတူအခွင့်အရေး ရှိခြင်းနှင့် ဥပဒေရှေ့မှောက်တွင် အားလုံးတန်းတူဖြစ်ခြင်းမှာ ဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ အနှိမ့်ဆုံး စံသတ်မှတ်ချက်များပင်ဖြစ်သည်။ ဝသပ ဥက္ကဋ္ဌအနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီကို ညွှန်းဆိုသွား

81 The Irrawaddy, "UWSA နှစ် (၃၀) ပြည့် နှစ်ပတ်လည်အခမ်းအနားတွင် UWSA ခေါင်းဆောင်က ၀ ပြည်နယ်သတ်မှတ်ပေးရန် တောင်းဆို" (The Irrawaddy 17 April 2019) <<https://www.irrawaddy.com/news/burma/uwsa-leader-repeats-demands-autonomous-wa-state-30th-anniversary.html>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဇူလိုင် ၁၇၊ ၂၀၂၀)
82 ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၀၅ (က)။

သည်မှာ အလွန်ပင်ကောင်းသောကြားလည်း ၎င်းသည် ပြည်သူများ၏ ဆန္ဒကို လေးစားလျက် ဥပဒေ စိုးမိုးရေး အခြေခံမူများဖြင့် ကျင့်သုံးရန်လိုအပ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဝနှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားများ အပေါ် ဆယ်စုနှစ် (၃) ခုကျော်မျှ အုပ်ချုပ်လာခဲ့သော်လည်း ထိုသို့ ကျင့်သုံးခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ ဝသပ အနေနှင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးနေသည်ဟု ထင်ရဖွယ်ရှိသော်လည်း၎င်းသည် မိမိပြည်သူများ၏ ဆန္ဒကို လျစ်လျူရှုထားပြီး အထက်မှ အောက်သို့ အမိန့်ပေးထိန်းချုပ်ခြင်းကို အသားပေးသည့် အတွက် စည်းကမ်းဖြင့် ကျင့်သုံးသည့် ဒီမိုကရေစီသာဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် ဘိန်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုအား တားမြစ်ရန် ဝသပ၏ အားထုတ်လာမှုကို ကြိုဆိုရမည် ဖြစ်သော်လည်း ယင်းအစီအစဉ်မှာ အသေးစိတ်ကျသော ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု ကင်းမဲ့လျက်ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့သော စီမံကိန်းမျိုးကို အကောင်အထည်မဖော်မီ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရာတွင် အနည်းဆုံးအား ဖြင့် (၃) နှစ်ခန့် အချိန်ပေး သင့်သည်။ ယင်းစီမံကိန်းကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လည်း ဒီမိုကရေစီ မဆန်လှပေ။ ပြောင်းရွှေ့ခံရသည့် ပြည်သူများမှာ အစားအသောက်၊ အိမ်ဆောက် ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ ဆေးဝါးများနှင့် ဆေးကုသဌာနများ၊ စိုက်ပျိုးရေးအတွက်လိုအပ်သည့် ပစ္စည်း ကိရိယာများ၊ ရေပေးဝေသည့်စနစ်၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးနှင့် ဈေးကွက်သို့လက်လှမ်းမီမှုများ စသည့် အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို လုံလောက်စွာ စီစဉ်ထောက်ပံ့ပေးခြင်းမပြုနိုင်ခဲ့။ ရှိရင်းစွဲ ဒေသခံ တိုင်းရင်းသားများနှင့် လူမှုရေးသဟဇာတ ရှိလာအောင် ဖော်ဆောင်ရာတွင်လည်း အားနည်းခဲ့သည်။ ဤအချက်များက ဝ လူမျိုးသာမက အတင်းအကျပ် ပြောင်းရွှေ့ခံရသည့် အခြားတိုင်းရင်းသားများအား အတိဒုက္ခရောက်စေခဲ့သည်။ ယင်း အခြေအနေများက လူဦးရေ ၁၀၀၀၀ ခန့်သေဆုံးခဲ့ရသည့် အဖြစ် သို့ ဦးတည်သွားစေခဲ့သည်။⁸³

သို့ဖြစ်၍ ဝ နယ်တွင် ဝ နှင့်အခြားလူမျိုးများသည် ငြိမ်းချမ်းရေး၏ အသီးအပွင့်များကို ခံစား နေရသည်ဟူ၍ ထင်မြင်ပါမူ (အထက်ကဖော်ပြခဲ့သည့် အကြောင်းတရားများအပြင် အခြားသော အကြောင်းများအရ) လွဲမှားပါလိမ့်မည်။ လက်တွေ့တွင် ရှမ်း၊ လားဟူ၊ အခါ စသည့်တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများအား အတင်းအကြပ် ရွှေ့ပြောင်းစေပြီး ၎င်းတို့၏ မြေယာများကို ဝ အာဏာပိုင်များက မတရားသိမ်းယူမှုများ ရှိခဲ့သည်။⁸⁴ ဤသည်မှာ တရားမျှတမှုမရှိသည့် အပြင် လူမျိုးအချင်းချင်းကြား ရှိ ငြိမ်းချမ်းမှုကိုလည်း ပျက်ပြားစေပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်ကထုတ်ဝေသော ရှမ်းလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာတွင် အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားသည်။

ယင်းသို့ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ပြောင်းရွှေ့လာမှုများကြောင့် ရှမ်းပြည် တောင်ပိုင်းတွင် ရှမ်း၊ လားဟူနှင့် အခါလူမျိုးများ အများစုနေထိုင်သည့် ရှိရင်းစွဲကျေးရွာများတွင် မတည်မငြိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ နေအိမ် များ၊ မြေယာများ၊ ကောက်ပဲသီးနှံများနှင့် ကျွဲနွားတိရိစ္ဆာန်များအား နှစ်နာ ကြေးပေးလျော်ခြင်းမရှိဘဲ မတရားသိမ်းယူခြင်း များရှိလာသည်။ အချို့ နေရာများတွင် UWSA မှအခွန်ကောက်ခံမှုများ၊ ဒေသခံရွာသားများအား စစ်သားစုဆောင်းခြင်းများ ပြုလုပ်လာသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဖိနှိပ်မှုဒဏ်ကို မခံနိုင်သည့် ထောင်နှင့် ချီသော ရွာသားများက ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ အခြား ဒေသ များသို့လည်းကောင်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံသို့လည်းကောင်း ထွက်ပြေးခဲ့ ကြသည်။⁸⁵

83 ၎င်း။ စိုင်းလုံ (၈ ၇၄)

84 ၎င်း။ Zimmermann (၈ ၇၇)

85 ရှမ်းလူ့အခွင့်အရေးမဏ္ဍိုင်၊ "ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်း တိုက်ပွဲများဆက်လက်ဖြစ်ပွား နေသောကြောင့် ထိုင်း-မြန်မာ နယ်စပ်ရှိ ဒုက္ခသည်များကို အကူအညီများ မဖြတ်တောက်သင့်" (ဩဂုတ် ၃၀၊ ၂၀၁၇) <https://www.shanhumanrights.org/eng/images/2017/PDF/08-30-2017-Shan-refugee-update_Burmese.pdf> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဇူလိုင် ၇၊ ၂၀၂၀)
PDF file available at https://www.shanhumanrights.org/eng/images/2017/PDF/08-30-2017-Shan-refugee-update_English.pdf.

ဘိန်းတားမြစ်ခြင်းအစီအမံ၏ မူလရည်ရွယ်ချက်ကို တန်ဖိုးထားရမည်ဖြစ်သော်လည်း ဝ လူမျိုးအပါအဝင် အခြားတိုင်းရင်းသားများ၏ တစ်ဦးချင်းအခွင့်အရေးကို သော်လည်းကောင်း၊ စုပေါင်း အခွင့်အရေးကို သော်လည်းကောင်း လေးစားလိုက်နာချင်းမရှိပါက ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ မူးယစ်ဆေးဝါးနှိမ်နင်း တိုက်ဖျက်ရေးတွင် သာမက ငြိမ်းချမ်းမှုရှာဖွေရေး ဖြစ်စဉ်များတွင် ပြည်သူ လူထု၏ အခန်းကဏ္ဍအား ကန့်သတ်ခြင်းထက် ပိုမိုမြင်တင်ပေးရန် လိုပါသည်။ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးမှာ ပြည်သူလူထု၏ မူလအခွင့်အရေးဖြစ်ရာ အလားတူအခွင့်အရေးကို တောင်းဆို လျက်ရှိသည့် တိုင်းရင်းသား ခုခံစစ်ဆင်နွှဲနေကြသော အဖွဲ့အစည်းများကိုယ်တိုင် ပြည်သူများ၏ ယင်းအခွင့်အရေးကို လေးစား၊ ကာကွယ်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။

ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမှာ ဘိန်းထုတ်လုပ်မှုကိုလျှော့ချရန်ဖြစ်သော် လည်း နောက်ကွယ်တွင် နိုင်ငံရေးလှည့်ကွက် ပါကောင်းပါနိုင်သည်။ ဝသပ အနေနှင့် သိလျက်ဖြစ်စေ၊ မသိဘဲဖြစ်စေ စစ်အစိုးရ၏ လှည့်စားခြင်းကို ခံခဲ့သည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ စစ်အစိုးရက ဝသပအား RCSS/SSA ၏ ပြိုင်ဖက်ဖြစ်လာစေရန် လိုလားပြီး ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်းရှိ ရှမ်းခုခံရေး အင်အားစုများ အား ချညှန်သွားစေရန်အတွက် ခွဲခြားအုပ်ချုပ်သည့် ဗျူဟာကို အသုံးပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။⁸⁶ ဝသပ တွင်လည်း ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ထိုင်းနယ်စပ် တလျှောက် ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်းအထိ ၎င်းတို့၏ နယ်မြေ ချဲ့ထွင်ရန် ရည်ရွယ်ချက် ရှိကောင်းရှိနိုင်သည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် ဝ ပြည်နယ်နှစ်ပတ်လည်နေ့မိန့်ခွန်းတွင် ပေါက်ယူချန်းက ဝ လူမျိုး များဟာ ကိုယ့်ကံကြမ္မာ ကိုယ်ဖန်တီးပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း၊ ထို့ပြင် မိမိတို့၏ စစ်ရေးအတွေ့အကြုံရှိသည့် ၆၀၀ ၀၀၀ (ခြောက်သိန်း) မျှသော ဝ လူမျိုးများအနေဖြင့် မိမိတို့နှင့် တိုက်ရိုက် မသက်ဆိုင်သည့် စစ်ပွဲတွင် (စစ်တုရင် ကစားရာ၌ အနိမ့်ဆုံးအဆင့်တွင် အသုံးပြုခံရသည့် အကောင်ရုပ်) ပွန်းကလေး များသဘွယ် အသုံးပြုခံရမည့် အခန်းကဏ္ဍကို လက်မခံနိုင်ကြောင်း၊ ပြောကြားသွားခဲ့သည်။⁸⁷ ၎င်း သည် ဝ လူထုကိုယ်စား ပြောကြားသွားခြင်း ဖြစ်သဖြင့် ၎င်း၏ မိန့်ခွန်းကို တစိတ်တပိုင်းအရ လက်ခံ နိုင်သွယ်ရှိသည်။ အခြားတဘက်မှ ကြည့်လျင်မူ လက်ခံနိုင်သွယ်မရှိ။ ဝသပ ကိုယ်တိုင်က ဝ လူထု များအား ပွန်းကလေးများသဘွယ် အသုံးပြုနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မည်သည့် အခြေအနေ အောက်တွင်မဆို ဒေသခံဌာနေ တိုင်းရင်းသားလူထုများ၏ မြေယာအပေါ် စုပေါင်းပိုင်ဆိုင်အသုံးပြုခွင့် အပါအဝင် တစ်ဦးချင်းလွတ်လပ်ခွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ စုပေါင်းအခွင့်အရေးကိုလည်းကောင်း တန်ဖိုး ထား လေးစားရမည်ဖြစ်သည်။ ဝသပ အနေဖြင့် ယင်းအခွင့်အရေးများကို ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်နေ ပြီလား ဟူသည်ကို ဆန်းစစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

86 ၎င်း။

87 မြတ်ကျော်သူ၊ “ နိုင်ငံရေးတောင်းဆိုမှုများ မရရှိသေးသရွေ့ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကာကွယ်ရန် လက်နက်ကိုင်ထားရမည်ဟု ဝ ခေါင်းဆောင်ပြော” Frontier Myanmar (online edn 17 April 2019) <<https://frontiermyanmar.net/en/armed-self-defence-needed-till-demands-are-met-says-wa-leader>> (ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဖေဖော်ဝါရီ ၂၉၊ ၂၀၂၀)

ဓာတုဆေးဝါးနှင့် ဝသပ ဆက်စပ်မှု

ဝသပ က ဘိန်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုကို တားမြစ်နေစေကာမူ ၎င်းတို့အနေဖြင့် အခြားမူးယစ်ဆေးဝါးတမျိုးကို ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းများ ပြုလုပ်နေသလား ဟူသည်မှာ အငြင်းပွားဖွယ် ဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည်။ ယင်း မူးယစ်ဆေးဝါး (synthetic opioids) တမျိုးမှာ ဘိန်းကို အခြေခံ၍ ထုတ်လုပ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဓာတုဆေးဝါးများဖြင့် ထုတ်လုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

၁၉၈၉ ခုနှစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲပြီးနောက်ပိုင်း ဗိုလ်ချုပ်ခင်ညွန့် ဦးဆောင်သော စစ်အစိုးရ၏ သွေးဆောင်ဖြားယောင်းမှုကြောင့် ဝသပ က ဘိန်းဘုရင် ခွန်ဆာဦးဆောင်သော မုန်းတိုင်းတပ်မတော်ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် ခွန်ဆာက စစ်အစိုးရထံသို့ လက်နက်ချခဲ့ပြီး မုန်းတိုင်းတပ်မတော်မှ ကျန်ရှိသော အင်အားစုအချို့တို့က နောက်ပိုင်းတွင် ရှမ်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ (RCSS-SSA) ကိုဖွဲ့စည်းခဲ့ သည်။⁸⁸

စစ်အစိုးရက ခွန်ဆာ၏ မုန်းတိုင်းတပ်မတော်ကို ဖြိုခွဲပေးခဲ့သည့်အတွက် အပြန်အလှန်အနေဖြင့် ဝသပ အား ယခင် မုန်းတိုင်းတပ်မတော် ထိန်းချုပ်နေရာဖြစ်သည့် မုန်ရောင်းဒေသ၌ အခြေချခွင့်ပေးခဲ့သည်။ ယင်းနောက်ပိုင်း မုန်ရောင်းဒေသသည် ရာဘာအပါအဝင် မက်တာဖက်တမင်း မူးယစ်ဆေးဝါးများ ထုတ်လုပ်ရာ အဓိကဗဟိုချက် မဖြစ်လာခဲ့သည်။⁸⁹ မက်တာဖက်တမင်း (ရာဘာ) များကို ပင်လယ်ရပ်ခြားဒေသများဖြစ်သည့် ဩစတေးလျ၊ နယူးဇီလန်နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံများအထိ ပျံ့နှံ့သွားပြီး ဖမ်းမိသည့် မူးယစ်ဆေးဝါးများ၏ ဇာစ်မြစ်ကို ခြေယာခံလိုက်ရာ ရှမ်းပြည် အရှေ့ပိုင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိစပ်လျက်ရှိသည့် ဝနှင့် မုန်းလား ဒေသများမှာ အဓိကအရင်းအမြစ်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။⁹⁰

ဝ လူမျိုးများသည် ၎င်းတို့၏ မူးယစ်ရာဇာဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်ကို ဖယ်ရှားပစ်ရန် စိတ်အားထက်သန်လျက်ရှိ ပြီးရာစုနှစ်များစွာ ဖုံးကွယ်လာခဲ့သည့် ဝ တောင်တန်းဒေသ၏ လျှို့ဝှက်ချက်များ ကိုဖော်ထုတ်ပြရန် လိုလားလျက်ရှိသည်။ ဝ ဒေသသည် မူးယစ်ဆေးဝါးရောင်း ဝယ်ဖောက်ကားခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးအင်အား တောင့်တင်းလာသည်မှာ ငြင်းမရသည့်အချက် ဖြစ်သော်လည်း ရှေ့ဆက်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် မူးယစ်ဆေးဝါးမဟုတ်သော အခြားနည်းလမ်းဖြင့် ယင်းဒေသ၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ပုံဖော်လိုကြသည်။ ယင်းသို့မလုပ်ပါက ၎င်းတို့တည်ဆောက်ယူခဲ့ရသမျှအားလုံး ယာယီမျှသာဖြစ်သည်ကို ဝ တို့အနေဖြင့် ကောင်းကောင်း သဘောပေါက်သည်။ ပေါက်ယူချန်း ကိုယ်တိုင် မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေး အစီအစဉ်ကို စတင်အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၅ ခုနှစ်အထိ ဘိန်းသီးနှံ အမြောက်အများကို ဖျက်ဆီးပစ်နိုင်ခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ အနောက်တိုင်းအစိုးရများအနေဖြင့် အာရှတိုက်၏ အကြီးဆုံးသော မူးယစ်ဆေးဝါး ထုတ်လုပ်သူများအဖြစ် ပညာရှင်များ၏ သတ်မှတ်ထားခြင်းခံခဲ့ရသည့် ဝ လူမျိုးများအပေါ် သံသယများစွာ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ဘိန်းထုတ်လုပ်ခြင်းအစား ယင်းထက်ပို၍ အကျိုးအမြတ်များပြီး ထုတ်လုပ်ရန် လွယ်ကူသည့် မက်တာဖက်တမင်းဖြင့် အစားထိုးလိုက်ခြင်းမျှသာဖြစ်သည်ဟု ကျွမ်းကျင်သူများက မှတ်ချက်ပြုကြသည်။⁹¹

88 Bertil Lintner, တော်လှန်မှုများထဲက ဗမာပြည် (Silkworm Books, Chiang Mai 1999) အခန်း (၈) " လက်နက်များ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးများနှင့် တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေး (၁၉၇၆ - ၈၇) စာ - ၃၇၇ - ၄၁၈။
89 ICG (n 15).
90 Hammond (n 57).
91 Dillabough-Lefebvre (n 65).

မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး တနိုင်ငံလုံးရှိပြည်သူများ သာမက နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်း၏ ယုံကြည်မှုကိုရရှိရန် ဝသပ အနေဖြင့် ဘိန်းစိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှုကို တားမြစ်ရုံမျှဖြင့် မလုံလောက်ပါ။ ဓာတုဆေးဝါးများမှ ထုတ်လုပ်သည့် မူးယစ်ဆေးများကိုလည်း အမြစ်ပြတ်ချေမှုန်း ရမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ပြုနိုင်ရန်အတွက် (ဝဒေသ တခုတည်း သို့မဟုတ် ဆက်စပ်ဒေသတချို့မျှဖြင့် မလုံလောက်) မြန်မာတနိုင်ငံလုံးရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းတခုလုံးကို အပြောင်းအလဲပြုလုပ်ရပါမည်။ ဝသပ အနေဖြင့် ယင်းအတွက် ကမကထပြုဖော်ဆောင်ရန် စိတ်မဝင်စားသည့်တိုင် တနိုင်ငံလုံး လူ့အဖွဲ့ အစည်း အပြောင်းအလဲအတွက် ဖော်ဆောင်ရာတွင် အားကြီးမာန်တက် ထိရောက်စွာ ပါဝင်သင့် သည်။ ဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အခြေခံ၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တာဝန်ခံမှုရှိပြီး ကောင်းမွန်သည့် အုပ်ချုပ်မှု စနစ်ကို ကျင့်သုံးသော ဒီမိုကရက်တစ် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်နိုင်မှသာ မူးယစ်ဆေး ဝါးပြဿနာ အပါအဝင် လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေခံပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဝသပ သည် (ဝ အမျိုးသားများ၏ အကျိုးစီးပွားများအား လျစ်လျူရှုရန် မလိုအပ် သည့် အခြေခံမူနေ၍) တတိုင်းပြည်လုံး၏ ဘုံအကျိုးစီးပွားဘက်သို့ ဦးလှည့်ရန်လိုပါသည်။ ယင်းသို့ ဦးလှည့်လာနိုင်ရန်မှာ ဝသပအနေဖြင့် မိမိတို့ကိုယ်ကို မိမိတို့ဆန်းစစ်၊ သုံးသပ်၊ အကဲဖြတ်သင့် သည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ်ကတည်းက စစ်အစိုးရက အပ်နှင်းထားသည့် အသိအမှတ်ပြုမှု သုံးရပ် (ဝသပ ပါတီအဖွဲ့အစည်း၊ ဝ နယ်မြေနှင့် ဝ စစ်တပ်၏ တည်ရှိမှု) တို့အပေါ် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ပြုလုပ်နိုင်မှသာ ဘုံအကျိုးစီးပွားအတွက် စဉ်းစားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အသိအမှတ်ပြုခံရမှု သုံးရပ်မှာ ဝသပ ကိုယ်တိုင် သက်သက်ဖြင့် ကြိုးပမ်းဖန်တည်း၍ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အောင်မြင်မှုများ မဟုတ်ပါ။

အဆိုပါအောင်မြင်မှုများသည် အခြေခံအကြောင်းတရား (၃) ခုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာရခြင်း ဖြစ်သည်။ ပထမတခုမှာ ဝ ခေါင်းဆောင်များ ဗကပ မှ ခွဲထွက်ခြင်းမပြုမီအချိန်ထိ ဗကပ သည် စစ်အစိုးရအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှု တခုဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် အကြီးဆုံးသော နိုင်ငံရေးအင်အားစု တခုဖြစ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဗကပ ကို ဖြိုခွဲရန်မှာ စစ်အစိုးရ၏ အဆုံးတိုင် ရည်မှန်းချက်တစ်ခုဖြစ်ခဲ့ သည်။ ဒုတိယမှာ ဗကပ ကို ဖြိုခွဲနိုင်ခဲ့သော်လည်း KIO အပါအဝင် တိုင်းရင်းသားခုခံစစ် ဆင်နွှဲလျက် ရှိသော အဖွဲ့ ၁၅ ဖွဲ့၊ အင်အားတစ်သောင်းခန့်ရှိသည့် မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး (ABSDF) နှင့် ပြည်တွင်းပြည်ပရှိ ဒီမိုကရေစီ အင်အားစုများ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထား သော မြန်မာပြည် ဒီမိုကရက်တစ် မဟာမိတ်တပ်ပေါင်းစု (Democratic Alliance of Burma-DAB) သည် စစ်အစိုးရအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုကြီးအဖြစ် ထိုစဉ်က ဆက်လက်ရှိနေသေးသောကြောင့်

Mekong rethinks drug policy as syndicates pump meth from Myanmar
May 21, 2018 | Photo by Clare Hammond | FRONTIER ▾

ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးတစ်ခုမှာ ဒီမိုကရေစီ တောင်းဆိုသည့် လူထုအုံကြွမှုကြီးကို စစ်အစိုးရက ရက်ရက် စက်စက် ဖြိုခွဲခဲ့သော်လည်း ရန်ကုန်အပါအဝင် တနိုင်ငံလုံးရှိ မြို့ကြီးများတွင် မတည်မငြိမ်မှုများ ဆက်လက်ပေါ်ပေါက်လျက် ရှိခြင်းကြောင့်တို့ဖြစ်သည်။

ဖော်ပြပါအခြေအနေများကြောင့် စစ်အစိုးရက ဝသပ အားအထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် အထူး အခွင့်အရေး အဆင့်အတန်းများပေးကာ လက်သပ်မွေးထားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဝသပ အနေ နှင့် ဝအမျိုးသားတို့၏ အကျိုးစီးပွား သက်သက်ကိုသာ ကာကွယ်ရန် အသံကောင်းကြွေးကြော်နေခြင်း ထက် စစ်မှန်သည့် နိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲ တနိုင်ငံလုံးတွင် ဖြစ်ပေါ်လာစေရေးအတွက် တပြည်လုံးသို့ ကျေးဇူးဆပ် စာရင်းရှင်းရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ သို့မဟုတ်ပါက ဝသပ က ကမကထပြုဖွဲ့စည်းခဲ့သော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးမှု ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ Federal Political Negotiation and Consultative Committee (FPNCC) သည် အဓိပ္ပါယ် ကင်းမဲ့နေပါမည်။ အဆိုပါ စုစည်းမှုမှာ ဝသပ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်နိုင်ရေးအတွက်သာ ဖွဲ့စည်းသည့် အနေအထားမျိုး ပေါ်လွင်နေ ပါလိမ့်မည်။

နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုအပေါ် ဝသပ ၏ တောင်းဆိုချက်များ

“နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုအပေါ် ဝ ပြည်နယ်၏ အထွေထွေမူဝါဒနှင့် အသေးစိတ်တောင်းဆိုချက်များ” ဟူသည့် စာတမ်းကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ဝသပ က ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံသို့ တင်သွင်းခဲ့သည်။ ယင်းအထဲတွင် တန်ဖိုးထားရမည့် တောင်းဆိုချက်များ ပါဝင်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ သာကေအားဖြင့် လွှတ်တော်၏ လွှတ်တော်အမတ်နေရာ ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စဟူသည့် ခေါင်းစဉ်ခွဲအောက်တွင် မြန်မာစစ်တပ်က ရယူထားသော ၂၅% သော အမတ်နေရာကို အတိအလင်း ရှုတ်ချထားပြီး မှတ်သားလောက်သည့် စံသတ်မှတ်ချက် တခုတင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဝသပ၏ ယင်းတင်ပြချက်အပေါ် အသေးစိတ်ကျသော ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများ လိုအပ်နေသေးသည်။ ဝသပ က ၎င်း၏ အကြံပြုချက်များကို အောက်ပါအတိုင်း တင်ပြထားပါသည်။^{၉၂}

ဝ ပြည်နယ်၏ အကြံပြုချက်မှာ တပ်မတော်၏ ၂၅% ပုံသေလွှတ်တော်အမတ် နေရာကို အားနည်းသော လူမျိုးစုနှင့် တိုင်းရင်းသားတို့အတွက် အာမခံချက်ရှိသော လွှတ်တော်အမတ်နေရာ အဖြစ် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခွဲဝေပေးသင့်သည်။ ၎င်းတို့ကိုအခြေခံပြီး နိုင်ငံရေးပါတီ ရွေးကောက်စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းအတိုင်း အခြားလွှတ်တော်အမတ်နေရာများကို ရွေးကောက်ယှဉ်ပြိုင်သွားမည်။ ၎င်းအနက် - (က) ၁၂.၅% ၏ လွှတ်တော်အမတ်နေရာကို တိုင်းရင်းသားပြည်နယ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသတွင် လူဦးရေ ၁၀ သိန်းအောက် (အပါအဝင်) ရှိသော လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားတို့ကို ခွဲဝေပေးမည်။ လူဦးရေနည်းလေ ပုံသေခွဲဝေပေးသော အချိုးအစား မြင့်လေဖြစ်သည်။ (ခ) ၁၂.၅% ၏ လွှတ်တော်အမတ်နေရာကို တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသတွင် လူဦးရေ ၁၀ သိန်းအောက် (အပါအဝင်) ပညာယဉ်ကျေးမှု၊ ခေတ်နောက်ကျသော လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားတို့ကို ခွဲဝေပေးမည်။ ပညာယဉ်ကျေးမှု အဆင့်အတန်း နိမ့်လေ ပုံသေခွဲဝေပေးသော အချိုးအစားမြင့်လေဖြစ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အချက်အပြင် အခြားတန်ဖိုးထားသင့်သည့် အကြံပြုချက် အသီးသီးကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့မှာ ပြည်ထောင်စုအသစ် တည်ဆောက်ရေး ဆွေးနွေးခြင်း^{၉၃}၊ မြန်မာ့တပ်မတော်က နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်နေခြင်းကို ကန့်ကွက်ခြင်း^{၉၄}၊ တပ်မတော်အရာရှိများ၊ စစ်သားများက စစ်တပ်မှ အနားယူပြီးနောက် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်လိုသူများ၏ ကိစ္စတို့ကို တာဝန်ယူဖြေရှင်းရန်အတွက် သီးခြားအစိုးရဌာနတစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းခြင်း^{၉၅}၊ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များက ပြည်တွင်းပြည်ပ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို လက်ခံ၊ ဖိတ်ခေါ်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိခြင်း၊^{၉၆} အခွန်ကောက်ခံခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးကိစ္စများတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်^{၉၇}၊ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များက မိမိတို့ ပြည်နယ်အတွင်းရှိ သဘာဝသယံဇာတနှင့်ပတ်သက်၍ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များ၊ မူဝါဒများကို ရေးဆွဲဖော်ဆောင်နိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်၊^{၉၈} သက်ဆိုင်ရာတိုင်းနှင့် ပြည်နယ်များက စီးပွားရေး၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊

၉၂ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုအပေါ် ဝ ပြည်နယ်၏ အထွေထွေမူဝါဒနှင့် အသေးစိတ်တောင်းဆိုချက်များ။ စတုတ္ထပိုင်း ကဏ္ဍသီးသီးတွင် ဝ ပြည်နယ်၏ အသေးစိတ်တောင်းဆိုမှုများ။ အပိုင်း(၃) လွှတ်တော်၏ လွှတ်တော်အမတ် နေရာခွဲဝေမှုဆိုင်ရာကိစ္စ။ <<https://drive.google.com/file/d/1bMDbw2m0kP06fFBcv2mgnyjDcEvDyniv/view>> ကြည့်ရှုသည့်ရက် ဩဂုတ်လ ၆၊ ၂၀၂၀

၉၃ ၎င်း။ ဒုတိယပိုင်း “ပင်လုံစိတ်ဓာတ်အပေါ် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ဝ ပြည်နယ်၏ မူဝါဒ။”

၉၄ ၎င်း။ စတုတ္ထပိုင်း “ ကဏ္ဍသီးသီးတွင် ဝ ပြည်နယ်၏ အသေးစိတ်တောင်းဆိုမှုများ။ အပိုင်း (၄) ပြည်ထောင်စု တပ်မတော်ကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ထားရှိရေးကိစ္စ။

၉၅ ၎င်း။ အပိုင်း (၄) အပိုဒ်ခွဲ (ဃ)။

၉၆ ၎င်း။ အပိုင်း (၈) အပိုဒ်ခွဲ (က၊ခ)။

၉၇ ၎င်း။ အပိုင်း (၉)။

၉၈ ၎င်း။ အပိုင်း (၁၀) အပိုဒ်ခွဲ (က)။

ဘဏ္ဍာရေး၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ဆက်သွယ်ရေး၊ ခရီးသွားကဏ္ဍ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ နည်းပညာ၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အားကစား အစရှိသည့် ကဏ္ဍများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်နှင့် ထိစပ် လျက်ရှိသည့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ကောင်းမွန်သည့် ဆက်ဆံရေးထူထောင်နိုင်ခွင့်⁹⁹၊ ပြည်ထောင်စု တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်အသီးသီးရှိ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ တပြိုင်နက်တည်ရှိခွင့်၊¹⁰⁰ ပညာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအပါအဝင် အခြားလူမှုရေး ကိစ္စများ¹⁰¹ စသဖြင့် အသီးသီးတင်ပြသွားခဲ့သည်။

ဝသပ ကတင်သွင်းသည့် ယင်းစာတမ်းတွင် အခြားမတူညီသည့် အမြင်ရှုထောင့်နှင့် ချန်လှပ် သွားသည့် အချက်များလည်း တွေ့ရှိရသေးသည်။ ပင်လုံစာချုပ်ကို ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်သည့် တခုတည်းသော တရားဝင်စာချုပ်အဖြစ် လက်ခံရမည့်အစား “ပင်လုံစိတ်ဓာတ်” ဟူသည့် တိကျ ရေရာမှုမရှိဘဲ ယေဘုယျဆန်ဆန်သာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။ နိုင်ငံသားတိုင်း၏ အခြေခံ လွတ်လပ်မှု အခွင့်အရေးများဖြစ်သည့် အသက်ရှင်သန်ခွင့်၊ ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် စုဝေးစည်းရုံးခွင့် စသည့် အခြေခံအခွင့်အရေးများ မပါရှိ။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအားလုံး အကြွင်းမဲ့တန်းတူညီမျှမှုရှိရမည်ဟု တောင်းဆိုထားသည်။¹⁰² အကြွင်းမဲ့ တန်းတူရေးဟူသည်မှာ မည်သည့်နေရာတွင်မျှ မဖြစ်နိုင်ပါ။

ပြည်ထောင်စုတွင် အာဏာကြီး (၃) ရပ်ကို ခွဲခြားကျင့်သုံးခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ ပြည်နယ် များနှင့် ခွဲဝေကျင့်သုံးခြင်းသော်လည်းကောင်း ဖော်ပြထားခြင်းမရှိ။ တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များ အနေဖြင့် တရားစီရင်ရေး အာဏာကို လွတ်လပ်စွာ ကျင့်သုံးခွင့်ရသင့်သည်ဟု တောင်းဆိုထား သော်လည်း တိုင်းရင်းသားများလိုလားသည့် တရားစီရင်ရေးအာဏာမှာ မည်သို့ဖြစ်သည် ဆိုသည်ကို တိတိကျကျ ရှင်းပြထားခြင်းမရှိ။ တရားစီရင်ရေး အာဏာကို (ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဖြစ်သော) အခြားမဏ္ဍိုင် (၂) ရပ်မှ သီးခြားကျင့်သုံးသင့်ကြောင်းကို အဓိကဖော်ပြထားခြင်း မတွေ့ရ။ တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များတွင်လည်း ဒီမိုကရေစီနည်းစနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်မှုကို အကောင်အထည်ဖော်သင့်ကြောင်း မပါရှိ စသည့်အားနည်းချက်များကို တွေ့ရသည်။

ထိုမျှမက ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရပြည်နယ် အဆင့်အတန်း သတ်မှတ်ခြင်းကိုယ်၌က အကြီး အကျယ်ရှုပ်ထွေးမှုကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ လူမျိုးတမျိုးက လူဦးရေ (၃) သိန်းရှိလာပါက ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ပြည်နယ်သတ်မှတ်ပေးရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ လူမျိုးစုတစု၏ သမိုင်းကြောင်း၊ မျိုးနွယ်စုနှင့် ယင်းလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ နောက်ခံအခြေအနေ၊ သာဓကအားဖြင့် ယင်း လူမျိုးစု၏ ပိုင်းဖြတ်ချက်နှင့် ၎င်းအပေါ်အခြေခံ၍ ပြည်နယ်အဆင့်အတန်း ရရှိအောင် ရုန်းကန်ကြိုးပမ်း ခဲ့မှုများ စသည်တို့ကို အခြေခံ၍ သတ်မှတ်ပေးခြင်းမျိုးသာ ဖြစ်သင့်သည်။ လူဦးရေ အရေအတွက် သုံးသိန်းမျှကိုသာ အဓိကထားခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်။

ဝသပ ကတင်သွင်းသည့် အထက်ဖော်ပြပါ စာတမ်းတွင် တန်ဖိုးထားလောက်သည့် အကြံပြု ချက်များ ပါဝင်သော်လည်း တင်သွင်းပြီးနောက်ပိုင်း အစိုးရအာဏာပိုင်များ၊ မြန်မာစစ်ခေါင်းဆောင် များက မည်သို့ သဘော ထားတုံ့ပြန်သည်ကို တရားဝင် မေးမြန်းခြင်းမျိုးမရှိဘဲ တင်သွင်းပြီးလျှင် ပြီးသည့် အတိုင်းထားခဲ့လိုက်သည်။ ဝသပ ဦးဆောင်လျက်ရှိသည့် FPNCC အဖွဲ့အတွင်းသော် လည်းကောင်း၊ အပြင်၌သော်လည်းကောင်း ယင်းမူဝါဒ စာတမ်းအပေါ် ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများပေါ်ပေါက် လာစေရန် ကြိုးပမ်းမှုများလည်းမရှိ။ ဝသပ ခေါင်းဆောင်များအနေနှင့် တနိုင်ငံလုံးရှိ ပြည်သူများအား ယင်းစာတမ်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ချပြခြင်း၊ ရှင်းလင်းခြင်းများမရှိသည့်အပြင် သတင်းမီဒီယာများနှင့် တွေ့ဆုံ အင်တာဗျူးပြုလုပ်ခြင်းများလည်း ရှားရှားပါးပါးပင်။ ဝသပ သည် အနိမ့်ဆုံးအားဖြင့် ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံသို့ တင်သွင်းသည့် ၎င်းတို့၏ မူဝါဒစာတမ်းများကို အခြေခံကာ FPNCC အဖွဲ့ဝင်

99 ၎င်း။ အပိုင်း (၁၁) အပိုဒ်ခွဲ (က)။
100 ၎င်း။ အပိုင်း (၁၄) အပိုဒ်ခွဲ (က၊ ခ၊ ဂ)။
101 ၎င်း။ အပိုင်း (၁၅)။

များအားလုံး သဘောတူလက်ခံနိုင်ပြီး ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုသစ် တည်ဆောက်ရေးကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမည့် အလုံးစုံခြုံငုံသော မူဝါဒစာတမ်းတစောင် ထွက်ပေါ်လာရေး ကမကထပြုသင့်သည်။ ယခုမူ ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်များအား တွေ့မြင်ကြားသိရခြင်းမရှိပါ။

ဤအကြောင်းတရားများကို ထောက်ရှုပါက ဝသပ ၏ မူဝါဒစာတမ်း တင်သွင်းခြင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း တခုလုံးရှိ မူဝါဒပြောင်းအလဲ ပေါ်ပေါက်လာစေရန်မဟုတ်ဘဲ ဟန်ပြမှုသာဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်နိုင်သည်။ အဆိုပါ ဝသပ၏ စာတမ်းတင်သွင်း ကတည်းကစ၍ ယနေ့ထိဆိုလျှင် လေးနှစ်တာ ကာလတင်းတင်း ရှိပြီဖြစ်သော်လည်း မည်သည့်တိုးတက်မှုမျှ မတွေ့ရ။ တင်ရုံသာတင်ပြီးသည်အတိုင်း ပစ်ထားလိုက်သည့် သဘောသက်ရောက်နေသည်။ ၎င်းတို့တင်သွင်းသည့် မူဝါဒစာတမ်းနှင့် ဆန့်ကျင်သည့် ကိစ္စများ လက်တွေ့မြေပြင်ပေါ်တွင် ဖြစ်ပျက်နေသော်လည်း ဝသပ က မသိကျိုးကျွန်ပြုနေသည်။ သာကေအားဖြင့် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံများ ကျင်းပပြီးနောက် ရရှိလာသည့် သဘောတူညီချက်ပေါင်း (၅၁) ချက်ရှိသည့်အနက် ဝသပ တင်သွင်းသည့် စာတမ်းပါ မူဝါဒများအား ထင်ဟပ်သည့် အချက် တချက်တလေမျှ မပါဝင်။

ဝသပ အနေနှင့် နှစ်ပေါင်း (၃၀) အုပ်ချုပ်ရေးအတွေ့အကြုံအား သေသေချာချာ၊ မျှမျှတတနှင့် အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့် ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ် သင့်ပြီဖြစ်သည်။ ပထမအနေဖြင့် ဝသပသည် မြန်မာစစ်တပ်မှလွဲ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒုတိယအင်အားအကြီးဆုံး အဖွဲ့ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် (ဥပဒေအရ မဟုတ်သော်လည်း လက်တွေ့တည်ရှိနေသော) ဝ ပြည်နယ်တွင် စီးပွားရေး၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေး အခြေအနေများမှာ သိသိသာသာ တိုးတက်လာခြင်းမျိုး မတွေ့ရပေ။ ဒုတိယအနေဖြင့် ဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အခြေခံ၍ ဒီမိုကရေစီစနစ် အခြေခံအုတ်မြစ်များ ချမှတ်ထားနိုင်ခြင်း မရှိသေးဘဲ အာဏာ

UWSA အဖွဲ့ နှစ် ၃၀ ပြည့် စစ်ရေးပြအခမ်းအနား။
ဓာတ်ပုံ - မျိုးမင်းစိုး / ဧရာဝတီ ▾

ရှင်ဆန်သော အုပ်ချုပ်မှုမျိုး ဆက်လက်ရှိနေသေးသည်။ တတိယအနေဖြင့် ဘိန်းစိုက်မျိုးထုတ်လုပ်မှု တားမြစ်ခြင်းသည် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်နေသော်လည်း ဝသပ အနေဖြင့် စိတ်ရင်းဖြင့် အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ဘိန်းထုတ်လုပ်မှုကို ဓာတုဆေးဝါးများ (synthetic opioids) ဖြင့် အစားထိုးလိုက်ခြင်းသာဖြစ်သည်ဟူသော နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ သံသယများကို ဖြေရှင်းခြင်း မပြုသေး။ စတုတ္ထအနေဖြင့် ဝ ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအလို့ငှာ ဝသပ သည် စစ်အာဏာရှင်အဆက် ဆက်နှင့် ပလဲနပ် သင့်အောင်ဆက်ဆံရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ခြင်းကြောင့် အခြားတိုင်းရင်းသားများအား နစ်နာ စေခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဆက်ဆံရေးမျိုးသည် မတည်ငြိမ်၊ ယုံကြည်၍မရ၊ အကျင့်ပျက်ခြစားနေ သည့် ဆက်ဆံရေးမျိုးသာဖြစ်သည်မှာ ယနေ့အချိန်တွင် အထင်အရှားတွေ့ရသည်။ ပဉ္စမအနေဖြင့် ဝသပ သည် စစ်အာဏာရှင် အဆက်ဆက်နှင့် ကောင်းမွန်သည့် ဆက်ဆံရေးကို အခွင့်ကောင်းယူ လျက် ဖားကန့်တွင် ကျောက်စိမ်းတူးဖော်ခြင်း အပါအဝင် တစ်နိုင်ငံလုံးအနှံ့ အပြားမှ စီးပွားရေး အကျိုး အမြတ်များစွာ ခံစားခွင့်ရရှိနေသည်။ ယင်းသို့ အကျိုးအမြတ်များရရှိနေပါလျက် ဝ ဒေသမှလွဲ၍ တနိုင်ငံ လုံးရှိပြည်သူများ ကောင်းစားရေးအတွက် ကောင်းကျိုးပြုမှုများ ထင်သာမြင်သာမတွေ့ ရပါ။

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် လမ်းကြောင်းများမှာ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရက်တစ် ပြည်ထောင်စု သစ်ဆီသို့ ဦးတည်သွားစေမည့် စစ်မှန်သော ငြိမ်းချမ်းရေးရှာဖွေမှုဖြစ်စဉ်ကို အထောက်အပံ့မဖြစ်စေ ခဲ့ပါ။ ဝ ဒေသတွင် အခြေစိုက်လျက်ရှိသော ဝ နှင့် အခြားတိုင်းရင်းသားလူငယ်များအတွက် ဝသပ တွင် စစ်မှုထမ်းစေခြင်းသည်သာ ၎င်းတို့အတွက် အဆုံးစွန်ရည်မှန်းချက် မဖြစ်သင့်ပါ။ ယင်းလူငယ် များအား အတင်းအကြပ်စစ်မှုထမ်းစေခြင်းထက် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်သည့် ခေတ် အနက် အပြုသဘောဆောင်သည့်ဘက်၏ အားကောင်းချက်များအား အသုံးပြုနိုင်စွမ်းရှိ၊ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်သည့် ခေတ်တွင် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသည့် အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံ သော လူငယ်များဖြစ်လာစေရန် ပြုစုပျိုးထောင်ပေးသင့်သည်။ ယင်းအခွင့်အရေးများ ရရှိရန်အတွက် လူငယ်များအနေနှင့် အဆင့်မြင့်ပညာရေးကို ခံစားခွင့်ရမှုသာလျှင် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ (ဥပဒေအရ မဟုတ် သော်လည်း လက်တွေ့တည်ရှိနေသော) ဝ ပြည်နယ်သည် လွတ်လပ်သည့် ဒေသအဖြစ် နှစ်ပေါင်း (၃၀) ကျော် ရပ်တည်လာခဲ့သော်လည်း ကံမကောင်းစွာဖြင့် တက္ကသိုလ် တခုမျှ တည်ထောင်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။

ထို့ကြောင့် ဝ ပြည်နယ်အတွင်း မှီတင်းနေထိုင်လျက်ရှိသည့် ဝ နှင့် အခြားတိုင်းရင်းသား လူငယ်များအတွက် ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ပြန်လည်ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်ရန် ရွေးချယ်စရာ လမ်းကြောင်း တခုတည်းသာရှိသည်။ ယင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ပေးနိုင်ရေးအား ဦးတည်၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အခြေပြု၍ ပွင့်လင်းမြင်သာ၊ တာဝန်ခံမှုရှိပြီး ဒီမိုကရေစီကို ကျင့်သုံးသည့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်သို့ ပြောင်းလဲကျင့်သုံး ရန်ဖြစ်သည်။ ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်အား တပြည်လုံးတွင် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရက်တစ် ပြည်ထောင်စုသစ် ပေါ်ပေါက်လာရေးလုပ်ငန်းနှင့် တပြိုင်နက်ထဲ အကောင်အထည် ဖော်သွားမည်ဆိုလျှင် အကျိုးရှိပါမည်။

နိဂုံးချုပ်

မူးယစ်ဆေးဝါး အန္တရာယ်ကို ထိရောက်စွာ တားဆီးနိုင်ရန်မှာ ငြိမ်းချမ်းမှု၊ လုံခြုံမှု တို့အား တိုးမြှင့်စေရေးနှင့် ဆက်စပ်လျက် လူ့အဖွဲ့အစည်းအပြောင်းအလဲကို စဉ်းစားအာရုံထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ အထက်တွင် မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သကဲ့သို့ ငြိမ်းချမ်းမှုအား ဖွင့်ဆိုရာတွင် အကြမ်းဘက်မှု ကင်းမဲ့ခြင်းသည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက် တရပ်ဖြစ်သော်လည်း ယင်းတခုတည်းတော့ မဟုတ်ပါ။ ငြိမ်းချမ်းမှုရှာဖွေရေး ဖြစ်စဉ်သည် မူးယစ်ဆေးဝါး တိုက်ဖျက်ရေးနှင့် ခွဲခြား၍ မရလောက်အောင်ပင် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည်။

အကယ်၍ အောက်ပါအရင်းခံပြဿနာများအား ဆင်းရဲသော ဘိန်းစိုက်တောင်သူများအတွက် သာမက တိုင်းရင်းသား၊ အမျိုးသားမခွဲခြားဘဲ နိုင်ငံအတွင်း ဗိုတင်းနေထိုင် သူအားလုံးအတွက်ပါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဥပဒေများအရ ထိထိရောက်ရောက် ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်မည်ဆိုလျှင် ငြိမ်းချမ်းမှုကို ရှာဖွေနိုင်ရေးအတွက် လူ့အဖွဲ့အစည်း အပြောင်းအလဲ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အရင်းခံပြဿနာ ရပ်များ ဟူသည်မှာ ဥပဒေစိုးမိုးရေးကို မလိုက်နာခြင်း၊ လူမှုစီးပွားရေး မညီမျှမှုများ ရှိနေခြင်း၊ လူထု များ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အတွက် အာမခံချက် ကင်းမဲ့ခြင်း၊ လူမှုရေးလုံခြုံမှု ကင်းမဲ့ခြင်း၊ အများ ပြည်သူ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုစနစ်တွင် အားနည်းချက်များ ပြည့်လုံနေခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်း ကျင်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများရှိနေခြင်း၊ နိုင်ငံရေးစနစ်များတွင် လာဘ်စားချစားမှုများ ဖုံးလွှမ်းနေခြင်း၊ လူ့အဝန်းအဝိုင်းများသည် လူမှုရေးအရဖြစ်စေ နိုင်ငံရေးအရဖြစ်စေ ကွဲပြားလျက်ရှိခြင်း၊ လူမှုဖူလုံရေး စနစ်များလုံလောက်မှု မရှိခြင်း၊ ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအတွင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ လူတိုင်းချင်းစီ အတွင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ မညီမျှသော ဝင်ငွေခွဲဝေမှုများ ရှိနေခြင်း၊ လူမှုရေးအလွှာ သို့မဟုတ် တိုင်းပြည် အဆောက်အအုံ တခုက အခြားအလွှာ သို့မဟုတ် အခြားတိုင်းပြည်အဆောက်အအုံတခုအပေါ် ဗိုလ်ကျလွှမ်းမိုးမှုများရှိနေခြင်း၊ လူ့အဝန်းအဝိုင်း တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ဒေသခံလူထုတွင် အခွင့် အာဏာကင်းမဲ့နေခြင်း၊ သတင်းနှင့် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာစီမံခန့်ခွဲမှု ပြဿနာရှိနေခြင်း စသည် တို့ ဖြစ်သည်။

အထက်ပါတို့အား ကုစားပေးနိုင်မည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းမျိုး ပေါ်ပေါက်မှသာလျှင် မူးယစ်ဆေးဝါး ကို ဆန့်ကျင်တိုက်ပွဲဝင်ရာတွင် အောင်မြင်နိုင်ခြေရှိပါသည်။ ယင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်သာမက အနည်း ဆုံးအားဖြင့် အိမ်နီးချင်း ထိုင်း၊ လာအိုနိုင်ငံတို့နှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ မြေပြင်ပေါ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိသော အခြားစံထားချက်နှင့် အချက်အလက်များအား စူးစမ်းရှာဖွေခြင်းအပြင် နိုင်ငံတကာဥပဒေ အစိတ်စိတ်အမွှာမှာ ကွဲနေမှုများအား ပြုပြင်နိုင်မည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း အပြောင်းအလဲကို ရှာဖွေရပါ မည်။ ထိုသို့သော အပြောင်းအလဲကို ရှာဖွေနိုင်ရေးအတွက် လုပ်ငန်းဆောင်တာ အဆင့်ဆင့်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန်¹⁰³ နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှု မရှိသော သဘာဝသယံဇာတများအား လက်လှမ်းမှီရန် (သို့မဟုတ်) ယင်းတို့အား မျှတစွာခွဲဝေနိုင်ရန်¹⁰⁴ လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းအတွက် နိုင်ငံ၏ မူဝါဒပြင်ပတွင် တည် ဆောက်သည့် အဆောက်အအုံများမှ တဆင့်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံများအကြားတွင် ချမှတ်သော မူဝါဒ အစုံများအား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဖော်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းမှု၊ လုံခြုံမှုနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေး တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေနိုင်ရန်နှင့် သန့်ရှင်း သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ခံစားနိုင်ရန် အစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား ဒေါ်လီကို ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် ဖြန့်ဝေသင့်သည်။ (မတင်းလွန်း မလျော့လွန်း) သင့်တင့်မျှတသော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို ရှာဖွေ

103 Martti Koskeniemi, the Future of Statehood, Hein Online (13 April 2016): <<https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/hilj32&div=22&id=&page=>> accessed 10 July 2020
104 Bas Van Der Vossen, 'Libertarianism' The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Spring 2019 Edition) <<https://plato.stanford.edu/archives/spr2019/entries/libertarianism/>> accessed 18 July 2020.

ကျင့်သုံးသင့်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်မှုကို ခွင့်ပြုသင့်သည်။ အလွှာစုံ တိုင်းပြည် အဆောက်အအုံ စီစဉ်ခင်းကျင်းမှုကို ဖော်ဆောင်သင့်ပါသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် လုပ်ထုံးလုပ် နည်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အခြားနည်း အနေဖြင့်ဆိုရလျှင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို လျော့ ချသင့်သည်။ ဒီမိုကရေစီ ဆန်သင့်သည်။¹⁰⁵

လူ့အလွှာအရေးကို လုပ်ရှားတောင်းဆိုသူများက လူ့အဝန်းအဝိုင်းအမျိုးအစား သုံးမျိုးကို ရှင်းပြသည်။¹⁰⁶ ပထမတမျိုးမှာ ပထဝီဒေသန္တရ သို့မဟုတ် နေရာအပေါ်အခြေပြုသည့် လူ့အဝန်းအဝိုင်း ဖြစ်သည်။ ဒုတိယတမျိုးမှာ ကိုယ်ကျင့်တရားအရ အရေးပါသည့် သမိုင်းကြောင်းကို မျှဝေသော လူစီမံအုပ်စုများ သို့မဟုတ် မှတ်မိသတိရသည့် လူ့အဝန်းအဝိုင်းများ ဖြစ်သည်။ တတိယတမျိုးမှာ မိမိအကျိုးထက်အများအကျိုးကို ဦးစားပေးခြင်း၊ စုပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ယုံကြည်မှုကို တန်ဖိုး ထားခြင်းတို့ လွှမ်းမိုးထားပြီး မျက်နှာချင်းဆိုင်ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှု တုန့်ပြန်မှုရှိ သည့် လူ့အဝန်းအဝိုင်း သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လူ့အဝန်းအဝိုင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ လူ့အဝန်း အဝိုင်း သုံးမျိုးလုံးသည် နိုင်ငံအဆင့်တွင်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတကာအနေဖြင့်ဖြစ်စေ၊ တန်ဖိုးရှိသည်။ ယင်း တို့သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအပြောင်းအလဲကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ဒေသန္တရနှင့် လူ့အဝန်းအဝိုင်း ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုမှ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းစည်းစိမ်မာမှုသို့ ဦးတည်ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။ ဤနောက်ခံ များမှနေ၍ မူးယစ်ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းကို ဖော်ဆောင်မည် ဆိုပါက အောင်မြင်နိုင်ခြေရှိ ပါသည်။

သတင်းမီဒီယာ လွတ်လပ်မှုနောက်ခံတွင် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း အတတ်ပညာကို အသုံးပြု သော သတင်းပညာအား ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် ဖြန့်ကျက်စေရပါမည်။ ယင်းပညာကို အသုံးပြု၍ မူးယစ် ဆေးဝါး ကုန်ကူးခြင်း၊ လူကုန်ကူးခြင်းနှင့် အပုပ်နံ့ထွက်နေသော လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများအား ဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်သည်။ အစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အင်အားစုများက ကျူးလွန် သည့် စစ်ရာဇဝတ်မှု၊ လူသားဆန့်ကျင်ဖြစ်မှု၊ လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုနှင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုအား ဆန့်ကျင်သည့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို ချိုးဖောက်ကျူးလွန်မှုများအား မြင်အောင်ပြသရန်ဖြစ်သည်။

မူးယစ်ဆေးဝါးပပျောက်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အထက်ဖော်ပြပါ စာပုဒ်များတွင် ပါရှိသည့် အချက်များအပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ထူးခြားသော အခြေအနေအား ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် ဥပဒေ ရှုထောင့်များမှ အဓိကအားဖြင့် ကိုင်တွယ်ရပါမည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၃၄၃ (ခ) အရ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်သည် အယူခံစီရင် ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ကျင့်သုံးသည်။ ယင်းပြဌာန်းချက်နှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် မြန်မာစစ်တပ် သည် ၁၉၅၉ တပ်မတော် အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၁၁ အား ၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၄) ရက်နေ့တွင် ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် အရပ်ဘက်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးက စစ်ဘက်တရားစီရင်ရေးအပေါ် ကြပ်မတ်ကွပ်ကဲမှုစနစ်သည် ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့ ပြီဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကာချုပ်မင်းအောင်လှိုင်နှင့် ၎င်း၏ အဆင့်မြင့် စစ်အရာရှိများအား အရေးယူနိုင်သည့် ဥပဒေနှင့် တိုင်းပြည်အဆောက်အအုံ စိုးစဉ်းမှု မရှိတော့။ ယင်းမှာ ပြစ်မှုကျူး လွန်ပြီးနောက် လွတ်ကင်းခွင့်ရနေခြင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေတရပ်ဖြစ်သည်။

လောလောဆယ်တွင် မြန်မာစစ်ခေါင်းဆောင်များက ၁၉၅၉ တပ်မတော် အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၂၅ (၁) အား ပြင်ဆင်ရန်ကြိုးပမ်းမှုမှာ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ အတည်ပြုချက်ဖြင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ပြင်ဆင်နိုင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ကာချုပ်မင်းအောင်လှိုင် အနေဖြင့် စစ်တပ်အဆောက်အအုံ တခုလုံးပေါ်တွင် အကန့်အသတ်မဲ့ အခွင့်အာဏာ ရရှိသွားစေပြီး ၎င်း၏ လက်ထောက်ကာချုပ် အပါအဝင် အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများနှင့် အခြားအဆင့်များ အားလုံးအား

105 Thomas W Pogge, 'Cosmopolitanism and Sovereignty' (1992) 103 Ethics 48. Available at <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/293470?mobileUi=0&> accessed 10 July 2020.
106 Daniel Bell, 'Communitarianism' The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Summer 2020 Edition) <<https://plato.stanford.edu/archives/sum2020/entries/communitarianism/>> accessed 18 July 2020.

ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုများ၊ တရားမမှုအရ နစ်နာအောင်ပြုလုပ်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စွပ်စွဲကာ တရားစွဲဆိုမှု ခွင့်ကို အချိန်အကန့်အသတ်မရှိဘဲ ရရှိသွားပါတော့သည်။ ကာချုပ်၏ လက်အောက်ခံအရာရှိကြီးများနှင့် အကြပ်တပ်သားများအားလုံးက ကာချုပ်၏ အမိန့်ကို နာခံနေကြသမျှ သို့မဟုတ် ကာချုပ်ထံသို့ တံစိုး လက်ဆောင်အပ်နှင်းပြီး ချဉ်းကပ်ထားနိုင်သမျှ ၎င်းတို့အားလုံးသည် အကာကွယ်ရရှိနေကြပါမည်။ ထိုကဲ့ သို့သော တရားမဝင်၊ ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ဆန့်ကျင်သော ပြုမူမှုသည် စစ်တပ်အဆောက်အအုံအတွင်း အထက်မှအောက်သို့ အဆင့်ဆင့် အဆုံးမသတ်နိုင်အောင် တည်ရှိနေပါလိမ့်မည်။ ယင်းမှာ ပြစ်မှုကျူးလွန်ပြီး နောက် လွတ်ကင်းခွင့်ရနေသည့် အခြေအနေကိုသာ ဖန်တီးပေးရာရောက်ပါမည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွတ်လပ်၊ ဘက်မလိုက်၊ ထက်မြက်ပြီး လိုအပ်သော အရင်းအမြစ်များ ဖြည့်ဆည်း ရရှိထားသည့် အရပ်ဘက်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေး ရှိနေပါ။ ယင်းအနေအထားမှနေ၍ တိုင်းပြည်၏ အနာဂတ် ကို လှမ်းမြော်ကြည့်ပါမူ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ၁၉၅၉ ခုနှစ် တပ်မတော်အက်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ထားသော ပုဒ်မများ တည်ရှိနေသမျှ၊ မြန်မာစစ်ခေါင်းဆောင်များရရှိနေသည့် (ပြစ်မှုကျူးလွန်ပြီး နောက်) လွတ်ကင်းခွင့်ကို မည်သည့်အခါတွင်မျှ ပပျောက်အောင် လုပ်နိုင်မည်မဟုတ်။ ထို့အတူပင် မူးယစ် ဆေးဝါးတိုက်ဖျက်ရေးသည်လည်း မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ အောင်မြင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။ အဆိုပါအခြေ အနေများကို ပြောင်းပြန်လှန်နိုင်မှသာလျှင် ငြိမ်းချမ်းမှု ရှာဖွေရေးဖြစ်စဉ် အဓိပ္ပါယ်ရှိလာပါလိမ့်မည်။

ဗဒရယ်ဥပဒေဇာကယ်ဒမီ ဘကြောင်း မိတ်ဆက်ခြင်း

လွတ်လပ်၊ တရားမျှတ၊ ငြိမ်းချမ်း၊ တည်ငြိမ်၊ တိုးတက်သည့် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရက်တစ် ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်သွားနိုင်ရန် မျှော်မှန်း၍ ဖက်ဒရယ်ဥပဒေ အကယ်ဒမီကို နိုင်ငံတကာဥပဒေပညာရှင်တချို့၏ ဥပဒေပညာရပ်အရ ပံ့ပိုးမှု၊ ကချင် အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ (ကေအိုင်အို) ၏ အုပ်ချုပ်ရေးအကြပ်မတ်မှု၊ အဆောက် အဦး၊ ရုပ်ဝတ္ထုနှင့် အခြားလိုအပ်ချက်များအရထောက်ပံ့မှု၊ နောက်ပိုင်းတွင် Open Society Foundation ၏ ဘဏ္ဍာငွေကြေးအရ ကူညီမှုတို့ဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်၊ မိုင်ဂျာယာန်မြို့၌ ၂၀၁၄ ခုနှစ်က စတင်တည်ထောင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ တနိုင်ငံလုံးတွင် ဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အခြေပြု၍ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ၊ ပြည်နယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို အဓိကထားလျက် “လူ့အခွင့်အရေးကို ဦးတည် သည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်” ဆိုင်ရာပညာရပ်များကို ပို့ချသည့် တခုတည်းသော အကယ်ဒမီ ဖြစ်သည်။

မည်သူ့ကိုမှအားမကိုးဘဲ ဥပဒေပညာဖြင့် ဘဝရပ်တည်လိုသော လူငယ်များ အတွက် အုတ်မြစ်ကောင်း တခု ဖြစ်စေဖို့ရန် ဦးတည်သည်။ သမိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာ တည်ရှိခဲ့ကြသည့် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များအပေါ် အခြေခံပြီး ဖွဲ့စည်းမည့် အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၌ ကိုယ့်ပြည်နယ်ကို ကိုယ်အုပ်ချုပ် ခွင့်၊ တန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ရှိသော ပြည်နယ်များနှင့်သာ ဖွဲ့စည်းမည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတွင် အနာဂတ်ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ဦးဆောင်သွားစေနိုင် ဘို့ လေ့ကျင့်သင်ကြားရယူလိုသော တိုင်းရင်းသားလူငယ်များ (အနိမ့်ဆုံးအားဖြင့် တက္ကသိုလ် ဒုတိယနှစ် အောင်မြင်ပြီးသူများ) ကို ဖိတ်ခေါ်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံအတွင်း ဒေသန္တရအစိုးရအဆင့်၊ ပြည်နယ်အစိုးရအဆင့်နှင့် ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဆင့် သုံးဆင့်လုံးမှာရှိသည့် အစိုးရများ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ထမ်း ဆောင်မှုကို စောင့်ကြည့်၊ ဝေဖန်၊ ထောက်ပြ၊ ကြပ်မတ်၊ ပံ့ပိုးမည့် လွတ်လပ်သော လူထု အသင်းအဖွဲ့များ အားကောင်းစွာမတည်ရှိနိုင်လျှင် မည်သည့်အခါမှ စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု မဖြစ်နိုင်ကြောင်း၊ ကမ္ဘာ့သမိုင်းက သက်သေခံခဲ့ပြီ။ စစ်မှန်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေး ကို ရှာဖွေရာတွင်လည်း ဤကဲ့သို့သော လူထုအသင်းအဖွဲ့များသည် အခရာကျလှပါသည်။ ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီသည် အထက်ပါကဲ့သို့သော လူထုအသင်းအဖွဲ့များကို ဖွဲ့စည်း၊ တည်ထောင်၊ လည်ပတ်၊ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်လိုသော လူငယ်များ၏ လေ့ကျင့် ကွင်းအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။

ဥပဒေစိုးမိုးရေးရှိသည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်နိုင်မှသာ အောင်မြင် သော တိုင်းရင်းသား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်ကြီးများ ပေါ်ထွက်လာနိုင်ပေမည်။ သို့မဟုတ် လျှင် တိုင်းရင်းသားများသည် အစိုးရရာထူး ဌာနများ၌ အဆင့်မြင့်တာဝန်များ ထမ်းဆောင် ခွင့်မရ၊ ခရိုနီလောကကို မတိုးနိုင်သောကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ရှင်ကြီးများ ဖြစ်လာ ဖို့လည်း အခွင့်အလမ်းမရှိ၊ ဘဝလမ်းလျှောက်ရင်း လမ်းပျောက်နေကြသူများအဖြစ်နှင့် နိဂုံးချုပ်နေကြရဦးမည်။ ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေကို ကျော်လွှားပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ဆက် သွယ်ဆောင်ရွက်သည့် ခေတ်ကြီး၏ နောက်ခံတွင် အောင်မြင်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ရှင်ကြီးများဖြစ်နိုင်ဖို့ရန် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေ အကယ်ဒမီက ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဖျက်ဆီးသည့် စစ်အာဏာရှင်၊ မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒနှင့် ကျဉ်းမြောင်း သည့် အမျိုးသားရေးဝါဒများကို ဥပဒေရှုထောင့်မှနေ၍ ပြတ်သားစွာ တိုက်ဖျက်သွားနိုင်ရန် အရည်အချင်းရှိသော ဥပဒေသမားများ ပေါ်ထွက်လာစေဖို့ရန် လေ့ကျင့်ပေးလျက်ရှိပါသည်။

Federal Law Academy

ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ

Mai Ja Yang

ဗက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဘုတ်အဖွဲ့ (ဝဲမှ ယာ) ဒေါက်တာဗင်ခင်အိုင်ယာ၊ ကျောင်းအုပ်ဦးအောင်ထူး၊ ဒေါက်တာဒေးဗစ်ဖစ်ရှာ

ဗက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ ကျောင်းအုပ်၊ ကထိက၊ လက်ထောက်ကထိကနှင့် နည်းပြအချို့

ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ ကျောင်းကော်မတီဝင်များ

နိုဝင်ဘာလ ၃၀၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ ဥပဒေပညာ ဒီပလိုမာရယူသွားကြသည့် တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံ လူငယ် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ

ကရင်နီအမျိုးသား ရူးရယ်ဆောင်ဦး

ကရင်အမျိုးသမီး နန်းမေရီ

ကရင်အမျိုးသမီး နူးနူးထွယ် (ပညာရည်ချွန်ဆုရ အမှတ်တရစကားပြောကြားစဉ်)

ကူကီးအမျိုးသမီး မုံဇန်နီ

ကချင်အမျိုးသမီး ဂျာဆိုင်းဘူ

တအာန်အမျိုးသား မိုင်းထွန်းမြင့်

ရှမ်းအမျိုးသား မိုင်းဟိန်းထက်စိုး

နှစ်စဉ်ပညာသင်နှစ်အတွက် ကျောင်းသား/သူသစ်များကို လက်ခံသင်ကြားလေ့ကျင့် ပေးလျက်ရှိသည်။ အသေးစိတ် အချက်အလက်ကို အောက်ပါတို့၌ ဆက်သွယ်ရယူနိုင်ပါသည်။

ဝက်ဘ်ဆိုက်

www.legalaidnetwork.org

ဖေ့စ်ဘုတ်စာမျက်နှာ

Federal Law Academy Facebook

<https://bit.ly/33PYadz>

ဖုန်း

+95 949246116

+86 13388822723

အီးမေးလ်

student_affair@legalaidnetwork.org

aaronlaphai@gmail.com

**ဇက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ
ပိုင်ဂျာယာန်မြို့၊ ကချင်ပြည်နယ်။**

ဇက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ ကျောင်းသူ/သားများက ဥပဒေပညာဒီပလိုမာဘွဲ့ရ မောင်မယ်များအား ဇက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီကျောင်းသီချင်းဖြင့် သီဆိုဂုဏ်ပြုခြင်း ▶

▲ နိုဝင်ဘာလ ၃၀၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဖက်ဒရယ်ဥပဒေအကယ်ဒမီ ဥပဒေပညာဒီပလိုမာ ရယူသွားကြသည့် တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံ လူငယ် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ

WWW.LEGALAIDNETWORK.ORG